

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av polislagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att polislagen ändras. Syftet med ändringarna är inledningsvis att förtydliga sådana bestämmelser i polislagen som i praktiken har visat sig vara oklara eller lämna rum för tolkning. Dessutom föreslås vissa ändringar som stärker skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna för en person som är föremål för hemligt inhämtande av information. Ändringarna grundar sig på sådana aspekter i anknytning till gällande lagstiftning som kommit fram framför allt i samband med laglighetsövervakningspraxis och rättspraxis.

Bestämmelserna om gripande av efterlysta ska enligt förslaget ändras så att de förutom efterlysta personer också omfattar sådana andra personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar.

I fråga om hemliga metoder för inhämtande av information föreslås det att tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning i fortsättningen i princip inte längre ska begränsas endast till vissa teleadresser eller teleterminalutrustningar som är kända vid tidpunkten för ansökan om tillstånd.

Datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information ska enligt förslaget möjliggöras när det är fråga om att förebygga ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller när brottet är innehav av barnpornografisk bild. När det gäller användning av täckoperationer ska det vid förhindrande av dråp, mord eller dråp under förmildrande omständigheter i fortsättningen inte längre finnas något ytterligare krav på att den brottsliga verksamheten ska vara planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på att den ska kunna antas fortsätta eller upprepas. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om brott som begås under täckoperationer formuleras i form av befogenhetsbestämmelser.

Propositionen innehåller också ett förslag om att det ska bli möjligt att använda överskottsinformation vid utredning av vissa nya brott för vilka det föreskrivna maximistraffet är två års fängelse.

Lagen avses träda i kraft omkring ett halvt år efter att den har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
2.1 Internationella människorättsliga förpliktelser.....	6
2.2 2 kap. Allmänna befogenheter	7
2.3 Hemliga metoder för inhämtande av information.....	9
2.4 Metoder för underrättelseinhämtning.....	25
3 Målsättning.....	26
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	27
4.1 De viktigaste förslagen.....	27
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	27
4.2.1 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	27
4.2.2 Övriga samhälleliga konsekvenser.....	28
5 Alternativa handlingsvägar.....	28
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	28
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	28
5.2.1 Täckoperationer och förutsättningarna för täckoperationer i synnerhet i samband med enskilda brott mot liv	29
5.2.2 Sammandrag av förutsättningarna för täckoperationer i jämförelseländerna, framför allt när det gäller enskilda brott mot liv	30
6 Remissvar	31
7 Specialmotivering.....	35
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	41
9 Ikraftträdande.....	41
10 Verkställighet och uppföljning	42
11 Förhållande till andra propositioner.....	42
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	42
12.1 Gripande av efterlysta och andra personer	43
12.2 Hemliga metoder för inhämtande av information	43
12.2.1 Allmänt.....	43
12.2.2 Metoder för inhämtande av teleinformation och inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning	44
12.2.3 Förtäckt inhämtande av information och täckoperationer.....	45
12.2.4 Användning av överskottsinformation.....	46
LAGFÖRSLAG.....	48
Lag om ändring av polislagen	48
BILAGA	56
PARALLELLEXT	56
Lag om ändring av	56

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Polislagen (872/2011) trädde i kraft den 1 januari 2014, samtidigt som förundersökningslagen (805/2011) och tvångsmedelslagen (806/2011). Lagarna bereddes under åren 2007–2010 i förundersöknings- och tvångsmedelskommissionen (justitieministeriets kommittébetänkande 2009:2 och RP 224/2010 rd), och efter en omfattande remissbehandling färdigställdes de som ett samarbete mellan inrikesministeriet och justitieministeriet.

Justitieministeriet tillsatte den 10 juli 2020 en arbetsgrupp med uppdrag att granska behoven att ändra tvångsmedelslagen och bereda nödvändiga ändringar i lagstiftningen (OM058:00/2020). Arbetsgruppens mandat gick ut den 31 december 2021. Arbetsgruppen hade till uppgift att granska behoven att ändra tvångsmedelslagen och att utifrån granskningen bereda de ändringar i lagstiftningen som behövdes. Arbetsgruppen föreslog flera ändringar bland annat i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Arbetsgruppen överlämnade sitt enhetliga betänkande till justitieministeriet den 20 december 2021.

Polislagens 5 kap. om hemliga metoder för inhämtande av information grundar sig till väsentliga delar på bestämmelserna om hemliga tvångsmedel i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Hemliga metoder för inhämtande av information kan huvudsakligen på samma grunder användas för förhindrande av brott som de med stöd av 10 kap. i tvångsmedelslagen kan användas för utredning av brott. För avslöjande av brott får hemliga metoder för inhämtande av information användas endast om det är fråga om ett landsförräderi- eller terroristbrott som det föreskrivs närmare om i lag. Hemliga metoder för inhämtande av information kan i vissa fall också användas för avvärjande av fara.

Riksdagen förutsatte i samband med antagandet av tvångsmedelslagen att regeringen skulle utreda och överväga om besluten om hemliga metoder för att inhämta information borde ingå i domstolarnas behörighet (RSv 374/2010 rd). I samband med ändringen av tvångsmedelslagstiftningen förutsatte riksdagen att regeringen före utgången av 2014 skulle lämna en utredning om tillämpningen av regelverket för underrättelse om användningen av hemliga tvångsmedel (RSv 203/2013 rd). Inrikesministeriet och justitieministeriet har båda i sina svar till riksdagen varit eniga om att de bestämmelser i polislagen och tvångsmedelslagen som gäller denna sak fortfarande ska granskas.

Det som framför allt ska göras är att bereda ändringarna av bestämmelserna i 5 kap. i polislagen så att de i huvudsak motsvarar de ändringar som justitieministeriets arbetsgrupp för revidering av tvångsmedelslagen föreslagit att ska göras i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Samtidigt kan andra sådana förslag till ändring av polislagstiftningen beredas som anses vara absolut nödvändiga.

Av de domstolsavgöranden och avgöranden beträffande laglighetsövervakningen som meddelades under arbetsgruppens mandatperiod och som är av betydelse med tanke på saken kan nämnas till exempel EOAK/23/2017 (på finska), där riksdagens biträdande justitieombudsman föreslår för justitieministeriet och inrikesministeriet att det övervägs huruvida det för att förtydliga rättsgrunden finns skäl att vidta lagstiftningsåtgärder genom preciseringar antingen i den lagstiftning som gäller polisen eller i de processlagar som det hänvisas till i avgörandet och som gäller polisens roll i det förfarande som hänför sig till personer som ska hämtas till domstolen.

Utöver vad som framförts ovan har vissa iakttagelser i fråga om polislagen som gjorts av aktörer på det praktiska planet gett anledning till en granskning av ändringsbehoven. I detta sammanhang görs endast de ändringar i polislagen som är nödvändiga.

1.2 Beredning

Inrikesministeriet tillsatte den 6 maj 2021 ett projekt med uppgift att granska behoven av ändringar i polislagen (872/2011) och bereda de nödvändiga ändringarna i lagstiftningen. Enligt det beslut som gäller tillsättandet kan samtidigt också andra sådana förslag till ändring av polislagen beredas som anses vara absolut nödvändiga.

Man har strävat efter att så långt som möjligt genomföra detta projekt inom samma tidsschema som de ändringar i tvångsmedelslagen som varit under beredning vid justitieministeriet. Arbetsgruppernas arbete samordnades till den del det i 10 kap. i tvångsmedelslagen och 5 kap. i polislagen var fråga om motsvarande reglering.

Vid beredningen av det projekt som gällde ändring av polislagen fungerade ledningsgruppen för inrikesministeriets polisavdelning som styrgrupp. Projektet genomfördes som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriets polisavdelning och hade till uppgift att utarbeta ett förslag i form av en regeringsproposition. Projektets mandatperiod omfattade tiden från och med den 6 maj 2021 till och med den 31 december 2021, men den förlängdes till den 15 april 2022.

Inrikesministeriet begärde utlåtanden om utkastet till regeringsproposition av 48 olika remissinstanser. Det kom in 27 yttranden sammanlagt. Utlåtanden begärdes av följande instanser, av vilka de som markerats med asterisk (*) lämnade att yttrade: Riksdagens justitieombudsman*, Finlands näringsliv rf*, Södra Österbottens tingsrätt, Helsingfors hovrätt*, Helsingfors tingsrätt*, Institutet för kriminologi och rättspolitik vid Helsingfors universitet, professorerna vid Helsingfors universitet Dan Helenius och Sakari Melander, Förbundet för mänskliga rättigheter rf*, Östra Finlands åklagardistrikt, professorn vid Östra Finlands universitet Matti Tolvanen*, Julkiset Oikeusavustajat ry, Polisinnrättningen i Sydöstra Finland*, Centralkriminalpolisen*, Högsta domstolen, kommunikationsministeriet*, Västra Nylands tingsrätt, justitieministeriet*, Oikeuspoliittinen yhdistys – Rättspolitiska föreningen Demla ry*, Birkalands tingsrätt*, Polisinnrättningen i Österbotten, Norra Savolax tingsrätt, Norra Finlands åklagardistrikt, Polisstyrelsen*, försvarsministeriet*, Försvarsmaktens huvudstab, Gränsbevakningsväsendet*, Brottpåföljdsmyndigheten*, Rovaniemi hovrätt*, Skyddspolisen*, Finlands Advokatförbund, Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry*, Finlands Polisorganisationers Förbund rf, Suomen Syyttäjähdistys ry*, Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry*, Företagarna i Finland rf*, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry*, Dataombudsmannens byrå*, Tullen, Domstolsverket, Åbo hovrätt, professorn vid Åbo universitet Veli-Pekka Viljanen, utrikesministeriet*, Riksåklagarens byrå, justitiekanslern i statsrådet* och finansministeriet*. Dessutom lämnades utlåtanden av följande remissinstanser: Electronic Frontier Finland – Effi ry, Transport- och kommunikationsverket och Åklagarmyndigheten.

De dokument som gäller projektet finns på inrikesministeriets projektsida [SM010:00/2021](#). Innehållet i utlåtandena behandlas nedan i propositionen.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Den viktigaste lagen som reglerar polisverksamheten är polislagen av den 22 juli 2011, vilken i kronologisk ordning är den tredje lagen med samma namn. Lagen är indelad i nio kapitel som följer: 1. Allmänna bestämmelser, 2. Allmänna befogenheter, 3. Säkerhetskontroller i polisens lokaler, 4. Teknisk övervakning och rätt att få information, 5. Hemliga metoder för inhämtande

av information, 6. Polisundersökning, 7. Tystnadsplikt och tystnadsrätt, 8. Skadestånd och arvoden samt 9. Särskilda bestämmelser och en bestämmelse om bemyndigande att utfärda förordning.

I polislagens 1 kap. föreskrivs om de så kallade polisrättsliga principerna, såsom respekten för de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (2 §), proportionalitetsprincipen (3 §), principen om minsta olägenhet (4 §) och principen om ändamålsbundenhet (5 §) samt om möjligheten till åtgärdseftergift och åtgärdsfördröjning (9 §). De principer för verksamheten som anges på allmän nivå gäller skötseln av alla polisuppdrag och all användning av polisbefogenheter. Dessa principer är allmänna, men de upprepas också indirekt i formuleringarna i ett flertal enskilda bestämmelser i polislagen. Att följa dessa principer är synnerligen viktigt i sådana sammanhang där man använder maktmedel eller hemliga metoder för inhämtande av information samt i allmänhet när man i samband med polisåtgärder på något annat väsentligt sätt ingriper i medborgarnas rättssfär.

Enligt 1 kap. 2 § i polislagen, som gäller respekten för de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, ska polisen, när den utövar sina befogenheter, bland tänkbara alternativ välja det som bäst och med minsta olägenhet tillgodoser dessa rättigheter.

Med proportionalitetsprincipen avses att de metoder som används och de olägenheter de orsakar ska stå i rimlig proportion till det eftersträvade målet. Proportionalitetsprincipen i 1 kap. 3 § i polislagen lyder på följande sätt: ”Polisens åtgärder ska kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande dess uppdrag är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.”

En specialbestämmelse som uttrycker proportionalitetsprincipen finns dessutom i 1 kap. 9 § i polislagen under rubriken ”Åtgärdseftergift och åtgärdsfördröjning”. Enligt bestämmelsen har polisen rätt att avstå från en åtgärd, om slutförandet av den kunde leda till ett oskäligt slutresultat i förhållande till det mål som eftersträvas. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att sådana situationer uppstår där användningen av polisbefogenheter skulle kunna orsaka en part eller en utomstående person större olägenhet än den rättskränkning eller störning som ska avvärjas.

Principen om minsta olägenhet ger uttryck för att kravet på att åtgärden ska vara nödvändig iakttas. Tidigare talades det allmänt om nödvändighetsprincipen. Polisens åtgärder ska genomföras utan att ingripa i någons rättigheter i större utsträckning och utan att orsaka större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra uppdraget. Polisen får i princip bedöma huruvida en åtgärd är nödvändig endast i förhållande till hur de mål som ankommer på polisen kan uppnås. Vid utförande av polisuppdrag är det när det gäller tillämpningen av behörighetsystemet således inte möjligt att beakta samhällets ”allmänna bästa”.

I polisarbetet är det inte tillåtet att utöva större makt än vad en viss situation absolut kräver. I samband med ett polisuppdrag är det ofta möjligt att överväga olika åtgärder för att lösa en situation. Valet styrs av kravet på nödvändighet. Bland de metoder som står till buds ska den användas som orsakar minst olägenhet. Detta kan i praktiken innebära att polisen inte kan välja det handlingssätt som är det bästa, mest praktiska och billigaste för polisen. Principens praktiska betydelse framgår kanske tydligast i sådana situationer där polisen blir tvungen att överväga att använda olika typer av maktmedel eller hemliga metoder för inhämtande av information.

Kravet på nödvändighet framgår också av att endast sådan utövning av makt är berättigad som är ägnad att leda till det resultat som polisen eftersträvar. Det är till exempel inte tillåtet att rikta teleavlyssning mot en person, trots att det skenbart föreligger förutsättningar för teleavlyssning,

om man i den aktuella situationen vet att teleavlyssningen ändå inte kommer att leda till det egentliga målet. Om nödvändighetsprincipen glöms bort, innebär det att polisåtgärden blir ett omotiverat ingripande i de grundläggande rättigheterna och mänskliga rättigheterna.

Inom polisverksamheten kan man bli tvungen att både kraftigt och ytterst konkret ingripa i den rättsliga ställningen för en person som är föremål för en åtgärd. Detta framhäver ett ovillkorligt krav på lagenlighet i alla polisuppdrag. I de högsta laglighetsövervakarnas avgörandepraxis har det ibland funnits skäl att fästa uppmärksamhet vid att polisen i samband med ett enskilt uppdrag får utöva sina befogenheter endast för ändamål som uttryckligen anknyter till uppdraget i fråga. Det är alltså inte tillåtet att utöva makt för att skenbart utföra ett uppdrag som maktutövningen i sig skulle kunna lämpa sig för, om det faktiska målet ändå är att skapa behörighet för en helt annan åtgärd, en som inte alls får förknippas med de aktuella befogenheterna. Enligt 1 kap. 5 § i polislagen får polisen utöva sina befogenheter endast i föreskrivna syften.

Genom polisens befogenheter ingriper man ofta i de grundläggande fri- och rättigheterna för den som är föremål för en åtgärd, till och med i de grundläggande fri- och rättigheternas kärnområde. Beaktandet av de grundläggande fri- och rättigheterna i lagstiftningen om polisens behörigheter har därför en accentuerad betydelse.

De grundläggande fri- och rättigheterna är i allmänhet inte absoluta, även om bestämmelsen om en grundläggande fri- eller rättighet har skrivits i en form som tryggar fri- eller rättigheten i fråga och även om bestämmelsen inte innehåller något regleringsförbehåll eller någon annan laghänvisning. Frågan om inskränkning av en grundläggande fri- och rättighet avgörs då i enlighet med de allmänna kraven som gäller inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Ur hela komplexet av grundläggande fri- och rättigheter och rättigheternas karaktär av grundlagsfästa rättigheter har grundlagsutskottet härlett vissa allmänna krav som gäller inskränkning av dem (GrUB 25/1994 rd, s. 5). Till dessa krav hör att inskränkningarna

1. bör bygga på lagstiftning
2. ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade i lagen
3. ska vara acceptabla
4. ska vara proportionella
5. inte får ingripa i kärnområdet av en grundläggande fri- och rättighet
6. kräver ett adekvat rättsskydd när det gäller en grundläggande fri- och rättighet
7. måste vara förenliga med de förpliktelser som gäller de mänskliga rättigheterna.

2.1 Internationella människorättsliga förpliktelser

Enligt de allmänna kraven som gäller vid inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna och som det hänvisas till i föregående avsnitt får de inskränkingar som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna för en person som är föremål för en polisåtgärd inte stå i strid med Finlands internationella skyldigheter i fråga om de mänskliga rättigheterna. Det är dessutom skäl att fästa uppmärksamhet vid 22 § i grundlagen, enligt vilken det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Betydelse

i detta hänseende när det gäller resonemanget i denna proposition har framför allt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen, FördrS 18 och 19/1990, sådan den lyder senare ändrad i FördrS 71 och 72/1994, FördrS 85 och 86/1998, FördrS 8 och 9/2005, FördrS 6 och 7/2005 samt FördrS 50 och 51/2010). Vidare har internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter särskild betydelse (FördrS 7 och 8/1976, MP-konventionen).

Som särskilt viktiga artiklar i Europakonventionen med avseende på denna proposition kan nämnas artikel 5 om rätten till frihet och säkerhet och artikel 6 om rätten till en rättvis rättegång. Dessutom är det skäl att fästa uppmärksamhet vid artikel 8 om rätten till skydd för privat- och familjeliv, artikel 10 om yttrandefrihet och artikel 13 om rätten till ett effektivt rättsmedel. Också egendomsskyddet, som tryggas i artikel 1 i det första protokollet till konventionen, kan anses vara värt att beakta.

I fråga om MP-konventionen ingår sådana bestämmelser som är av betydelse med tanke på denna betraktelse till exempel i följande artiklar i konventionen: artikel 2, som gäller effektiva rättsmedel, artikel 9, som gäller rätten till frihet och personlig säkerhet, artikel 10, som gäller frihetsberövande, artikel 12, som gäller rätten att fritt röra sig, och artikel 17, som gäller skyddet för privat- och familjeliv, hem och korrespondens.

De artiklar som det hänvisas till ovan samt exempelvis Europeiska människorättsdomstolens beslutspraxis, vilken preciserar innehållet i Europakonventionen, beskrivs i den mån det behövs och på det sätt som förutsätts i den enskilda frågan i avsnittet om bedömning av nuläget och i specialmotiveringen.

2.2 2 kap. Allmänna befogenheter

3 § Gripande av efterlysta

I 2 kap. 3 § i polislagen föreskrivs det om gripande av efterlysta. Enligt paragrafens 1 mom. har en polisman rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska häktas eller tas i förvar. I bestämmelsen i fråga handlar det inte om en fristående åtgärd, utan om verkställighet av en åtgärd som riktas mot en persons frihet och som meddelats av den behöriga polismyndighet eller andra myndighet som utfärdat efterlysningen.

Efterlysning är inte ett fristående tvångsmedel, utan ett sätt att nå en person som på laglig grund ska berövas friheten. Efterlysningen kan gälla en person som har låtit bli att infinna sig till ett förhör och som inte annars har kunnat nås. Även personer som med stöd av bestämmelserna i 2 kap. i tvångsmedelslagen enligt beslut ska anhållas eller häktas är föremål för efterlysning. Enligt tidigare tolkningspraxis har också sådana personer som domstolen har förordnat att ska hämtas till domstolen, såsom exempelvis en part eller ett vittne som inte infunnit sig vid domstolen, kunnat komma på fråga när det gäller gripande av efterlysta.

När domstolen genom beslut bestämmer att en part eller ett vittne ska hämtas för ett senare sammanträde, utfärdas i allmänhet en efterlysning enligt 2 kap. 3 § i polislagen i fråga om den person som ska hämtas. En efterlysning är i praktiken en anmälan till det riksomfattande informationssystemet för polisärenden (PATJA) genom vilken man avser att nå en person. Uppgifterna om den person som är föremål för efterlysningen registreras i PATJA som en blandad anmälan (Polisstyrelsens styrande brev, POL-2020-57748). Med nämnda registrering i PATJA avses en efterlysning enligt 2 kap. 3 § 1 mom. i polislagen.

I praktiken är polisen tvungen att gripa personer i anknytning till domstolarnas processuella avgöranden också i andra situationer än sådana som gäller avhämtning. Dessa uppdrag är inte nödvändigtvis förknippade med efterlysning. I processlagarna finns inte heller några omnämningar om att uppdragen till sin karaktär är handräckningar eller över huvud taget några heltäckande omnämningar om polisens roll vid verkställigheten av domstolarnas handläggningsbeslut.

I praktiken är det ganska vanligt att en domstol på dagen för ett sammanträde kommer fram till att man försöker nå den frånvarande parten eller vittnet för att hämtas ännu under samma sammanträdesdag. Efterlysningen görs ofta inte i form av en registrering i PATJA, utan domstolen kontaktar i allmänhet polisen per telefon och skickar vid behov polisen ett skriftligt förordnande om hämtning. I en situation av denna typ förblir frågan om huruvida det handlar om en sådan efterlyst person som avses i 2 kap. 3 § i polislagen i viss mån öppen eller oklar. Av lagstiftningen framgår det åtminstone inte direkt huruvida en uppmaning av domstolen också på något annat sätt kan uppfylla förutsättningarna för efterlysning så att detta medför behörighet och handlingskyldighet i ärendet för polisen. Utgångspunkten är att saken ska bedömas enligt vad som följer av de grundläggande fri- och rättigheterna, och eftersom polisens åtgärd i sista hand handlar om att beröva en individ friheten, är situationen ur lagstiftningssynpunkt oklar.

Frågan om huruvida den rättsliga grunden för förfarandet avseende personer som ska hämtas till domstolen är ändamålsenlig har också riksdagens biträdande justitieombudsman ansett vara problematisk – inbegripet det hur förfarandet ordnas när det gäller efterlysningar i avhämtningsärenden (EOAK/23/2017).

I 7 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att den personliga integriteten inte får kränkas och att ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. Straff som innefattar frihetsberövande får dömas ut endast av domstol. Lagligheten av andra frihetsberövanden ska kunna underkastas domstolsprövning. Rättigheterna för den som har berövats sin frihet ska tryggas genom lag.

När det gäller skyddet för sådana grundläggande fri- och rättigheter som hänför sig till personlig integritet och frihet, utgår man alltså från att frihetsberövandet ska grunda sig på lag och att beslut om frihetsberövande i sista hand ska fattas av en oberoende domstol. När en domstol med stöd av processlagstiftningen beslutar om avhämtning eller annat frihetsberövande, uppfylls kraven med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna till denna del.

Den centrala principen för utövandet av polisens befogenheter är att intrång inte får ske i någons rättigheter utan laglig grund och inte heller då i större utsträckning än vad som är nödvändigt för att trygga samhällets och andras intressen och rättigheter (RP 57/1994 rd, s. 6 och 19).

Vid bedömning av lagligheten i polisens verksamhet utgår man från att ingripande i de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom friheten, alltid förutsätter ett uttryckligt bemyndigande. Fastställandet av polisens uppgifter i 1 kap. 1 § i polislagen ger inte polisen befogenheter, utan befogenheterna att till exempel gripa en person fastställs i uttryckliga bemyndiganden. Fastställandet av polisens uppgifter kan dock ha betydelse för tolkningen av behörighetsbestämmelserna, till exempel med tanke på principen om ändamålsbundenhet enligt 5 § i samma kapitel.

På basis av vad som anförts ovan, och även i ljuset av riksdagens biträdande justitieombudsmans avgörande, är det särskilt i situationer där det inte är fråga om gripande av en sådan person som avses i 2 kap. 3 § 1 mom. i polislagen nödvändigt att genom lag förtydliga grunderna för polisens verksamhet på det sättet att 2 kap. 3 § 1 mom. i polislagen ändras så att momentet omfattar

också andra personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar än efterlysta personer.

2.3 Hemliga metoder för inhämtande av information

Allmänt

I 5 kap. i polislagen föreskrivs om följande metoder för att förhindra, avslöja eller avvärja risk för brott: teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, användning av informationskällor och kontrollerade leveranser. Dessa metoder för inhämtande av information kan användas i hemlighet för dem som de riktas mot.

Enligt 5 kap. 1 § 2 mom. i polislagen avses med förhindrande av brott sådana åtgärder som syftar till att förhindra brott, försök till brott och förberedelse till brott, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet finns grundad anledning att anta att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till brott, samt sådana åtgärder som syftar till att avbryta ett redan påbörjat brott eller begränsa den direkta skada eller fara som brottet medför. Med iakttagelser av en persons verksamhet eller annan information om en persons verksamhet avses direkta iakttagelser av en persons egen verksamhet samt upplysningsinformation som lämnats av en utomstående person och annan indirekt utredning. Till iakttagelserna och den andra informationen hör också bland annat kriminalunderrättelseuppgifter, observationer och andra ledtrådar samt slutsatser man kommer fram till genom brottsanalys. En förutsättning för att använda en av de föreskrivna metoderna för inhämtande av information i syfte att förhindra ett brott är att det utifrån uppgifter av ovan nämnda slag med fog kan antas att en person kommer att göra sig skyldig till ett brott (RP 224/2010 rd, s. 93).

Förhindrande av brott enligt polislagen är föregripande myndighetsverksamhet i ett tidigt skede. Enligt 5 kap. 1 § 2 mom. i polislagen omfattar förhindrande av brott åtgärder som syftar till att förhindra försök till brott och förberedelse till brott. Med förhindrande av förberedelse avses förhindrande av förberedelse till en straffbar gärning, även i sådana fall när förberedelsen i sig inte är kriminaliserad.

Med avslöjande av brott avses enligt 5 kap. 1 § 3 mom. i polislagen åtgärder som syftar till att klarlägga om det för inledande av förundersökning finns en i 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen avsedd grund, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet kan antas att ett brott har begåtts. Begreppet *avslöjande av brott* hänvisar till gråzonen mellan förhindrande av brott och utredning av brott. Det är inte fråga om brottsutredning, eftersom förutsättningar för att inleda förundersökning saknas, men det är inte heller fråga om förhindrande av brott, eftersom brottet redan antas ha blivit begånget. Det handlar om avslöjande av brott till exempel i en situation när man fått tips om att ett brott redan har begåtts men det ännu inte finns någon konkret grund för misstanken, det vill säga när den tröskel för misstanke av brott som regleras i förundersökningslagen ännu inte har överskridits (RP 224/2010 rd, s. 93).

I 5 kap. ställs höga krav med avseende på hur allvarliga vissa brott måste vara för att det ska vara tillåtet att använda hemliga metoder för inhämtande av information, och även i övrigt anges i kapitlet stränga villkor för användningen av metoder för inhämtande av information. Detta sammanhänger förutom med det att hemliga metoder för inhämtande av information används i

hemlighet framförallt med det att man ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna, som tryggas i grundlagen. Hur mycket man ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna varierar beroende på metoden för inhämtande av information och användningssituationen. Det är mycket vanligt att användningen av hemliga metoder för inhämtande av information förutsätter ett grovt brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år. Vissa hemliga metoder för inhämtande av information kan i princip användas för att förhindra lindrigare brott än vad som nämns ovan.

De hemliga metoderna för inhämtande av information kan grupperas på olika sätt enligt användningssättet och användningsändamålet. Tekniska metoder för inhämtande av information som riktas mot en målpersons kommunikation är teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, teleövervakning med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning samt teknisk avlyssning. Som konventionella metoder för inhämtande av personuppgifter betraktas användning av informationskällor och därmed sammanhängande styrd användning av informationskällor. I fråga om användning av informationskällor inhämtas uppgifter om målpersonen via en mellanhand. Metoder för inhämtande av personuppgifter som omfattar vilseledande av en person och som används i interaktionen mellan den som använder metoden för inhämtande av information och den som är mellanhand eller målpersonen direkt är förtäckt inhämtande av information, täckoperationer och bevisprovokation genom köp. Metoder för teknisk observation av målpersonens beteende är teknisk avlyssning, teknisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning. Systematisk observation i sin tur är sinnesbaserad observation av målpersonens beteende.

En allmän förutsättning för att hemliga metoder för inhämtande av information ska få användas är enligt 5 kap. 2 § 1 mom. i polislagen att man med metoden kan antas få information som behövs för förebyggande eller avslöjande av brott eller för avvärijande av risk för brott. En allmän ytterligare förutsättning för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor och kontrollerade leveranser är enligt 2 mom. i samma paragraf att metoderna kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande eller avslöjande av ett brott. Användningen av täckoperationer eller bevisprovokation genom köp förutsätter dessutom att metoden är nödvändigt för att förhindra eller avslöja ett brott.

I polislagen har uppställts så kallade allmänna förutsättningar och särskilda förutsättningar för användningen av olika metoder för inhämtande av information. Särskilda förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information är framför allt de specificerade brott för vilkas förhindrande varje metod kan användas. I bestämmelserna om de olika metoderna för inhämtande av information kan också andra särskilda förutsättningar anges.

Ett gemensamt drag för grunderna för användningen av hemliga metoder för inhämtande av information är att de har fastställts utgående från ett person- och brottsperspektiv. Metoderna kan riktas endast mot en sådan person eller användas vid inhämtande av information endast om en sådan persons verksamhet som med fog kan antas redan ha gjort eller i framtiden komma att göra sig skyldig till ett brott som uppfyller ett visst straffhot eller som med fog kan antas redan ha gjort eller i framtiden komma att göra sig skyldig till förberedelse till ett sådant brott. Om någon sådan brottsbekämpningsgrund som hänför sig till en viss person inte föreligger, är det inte möjligt att använda sådana hemliga metoder för inhämtande av information som avses i polislagen. Anskaffningen av annan underrättelseinformation ska således grunda sig på uppföljning av öppna källor, på polisens så kallade allmänna övervakning, på uppgifter som fås vid utredningen av brottet samt på uppgifter som polisen via sitt samarbetsnätverk får av andra myndigheter och privata aktörer.

Beslutsfattandet om hemliga metoder för inhämtande av information (RSv 374/2010 rd)

Riksdagen har i sitt svar RSv 374/2010 rd beträffande regeringens proposition till riksdagen med förslag till översyn av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen (RP 222/2010 rd) godkänt bland annat ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen utreder och överväger om besluten om hemliga metoder för att inhämta information bör ingå i domstolarnas behörighet. Denna anteckning gäller i huvudsak sådana hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen, men den har betydelse också för de hemliga metoder för inhämtande av information som avses i 5 kap. i polislagen.

Justitieministeriet har svarat riksdagen på följande sätt: "Av riksdagens utskottshandlingar om behandlingen av den nya tvångsmedelslagen (806/2011), som trädde i kraft vid ingången av 2014, framgår att anteckningen gäller beslut som hänför sig till täckoperationer, bevisprovokation genom köp och skyddande av hemligt inhämtande av information. När man har fått tillräckligt med erfarenhet av tillämpningspraxisen för den nya lagen, kommer det inom de närmaste åren att bli aktuellt att överväga behovet av att ändra lagstiftningen. Detta gäller också beslut om användning av hemliga metoder för inhämtande av information."

I den proposition som sammanhänger med föreliggande proposition och som innehåller förslag till lagar om ändring av tvångsmedelslagen och förundersökningslagen och till vissa lagar som har samband med dem finns uttalanden som gäller beslutsfattandet i fråga om hemliga metoder för inhämtande av information. Dessa uttalanden gäller också sådana hemliga metoder för inhämtande av information som avses i 5 kap. i polislagen.

5 § Teleavlyssning

Enligt paragrafens 1 mom. avses med teleavlyssning att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teledress eller teleterminalutrustning genom ett i 3 § 43 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) avsett allmänt kommunikationsnät eller ett därtill anslutet kommunikationsnät avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och de identifieringsuppgifter i anslutning till det som avses i 8 § i detta kapitel. Teleavlyssning får riktas endast mot meddelanden från eller meddelanden avsedda för en sådan person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott som avses i 2 mom. Med ett sådant allmänt kommunikationsnät som det hänvisas till i momentet avses ett kommunikationsnät som används för att tillhandahålla kommunikationstjänster för en grupp av användare som inte har avgränsats på förhand.

Teleavlyssningen riktar sig mot ett meddelande som förmedlas. Det har ansetts motiverat att förtydliga detta på paragrafnivå, för att göra en klar avgränsning mot till exempel meddelanden som redan finns i en utrustning eller metoder för inhämtande av information som riktar sig mot annan information. Det är i propositionen fråga om precisering av användningsområdet för teleavlyssning.

6 § Inhämtande av information i stället för teleavlyssning

Enligt 1 mom. i paragrafen kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd att inhämta information hos ett teleföretag eller en sammanslutningsabonnent under de förutsättningar som anges i 5 §, om det är sannolikt att ett i 5 § avsett meddelande och identifieringsuppgifterna i anslutning till det inte längre är tillgängliga genom teleavlyssning.

Det föreslås att 8 § i kapitlet ändras så att där i stället för till ett teleföretag och en sammanslutningsabonnent hänvisas till en sådan kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Ändringen i fråga har beaktats i 5 § och den ska beaktas också i 5 kap. 6 §. I stället för att tala om identifieringsuppgifter ska det således i fortsättningen talas om förmedlingsuppgifter.

7 § Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information

Enligt paragrafens 2 mom. kan tillstånd till teleavlyssning och till inhämtande av sådan information som avses i 6 § 2 mom. ges för högst en månad åt gången. Det har förekommit olika tolkningar med avseende på huruvida det är möjligt att ansöka om tillstånd för fortsatt teleavlyssning medan ett tidigare tillstånd ännu är i kraft och, i fall ett nytt tillstånd beviljas medan det gamla tillståndet ännu är i kraft, huruvida det fortsatta tillståndets giltighetstid alltid börjar löpa från beslutstidpunkten eller huruvida det börjar löpa från till exempel den senare dag då det gamla tillståndet upphör att gälla. Det ser ut att vara motiverat att förtydliga momentet så att det klart framgår att ett tillstånd alltid börjar gälla från och med den dag då tillståndet beviljas, eftersom det med tanke på avgörandet är väsentligt att förutsättningarna för beviljande av tillstånd bedöms och att de existerar vid den tidpunkt då tillståndet beviljas.

I 3 mom. föreskrivs om vilka uppgifter som ska nämnas i ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och om inhämtande av information i stället för teleavlyssning. En sådan uppgift är den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,

Antalet teleterminalutrustningar av olika slag ökar kontinuerligt. Till exempel har antalet anslutningar som är föremål för teleavlyssning och teleövervakning på årsnivå ökat betydligt mer än antalet personer som är föremål för sådana åtgärder. På grund av detta innebär den nuvarande regleringen att också behovet att i fråga om ett och samma ärende och en och samma person göra flera på varandra följande yrkanden och beslut om teleavlyssning ökar. Redan i nuläget kan man vid omfattande förundersökningar bli tvungen att hantera ansökningar om teleavlyssning till och med varje vecka. Det faktum att den nuvarande regleringen är utrustnings- och anslutningsspecifik orsakar således i samma ärenden flera på varandra följande berednings- och behandlingsprocesser för teleavlyssningstillstånd både vid polisen och vid domstolarna.

När det gäller prövning av ärenden som hänför sig till teleavlyssning, är det väsentliga det att teleavlyssningen ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna och i detta fall riktar sig mot skyddet för förtrolig kommunikation. Betydelse i detta hänseende har inte antalet teleterminalutrustningar eller teleanslutningar som en viss person använder eller antalet teleavlyssningstillstånd som riktas mot dem. I stället är det väsentligt huruvida skyddet för en viss persons förtroliga kommunikation kan begränsas genom teleavlyssning som riktas mot personens kommunikation.

Därför är det motiverat att bestämmelserna om teleavlyssningstillstånd blir personbundna i stället för att vara bundna till en teleadress eller teleterminalutrustning. Då behöver det i tillståndet inte separat räknas upp alla de teleterminalutrustningar eller teleadresser som tillståndet gäller, utan domstolen beviljar tillstånd att rikta teleavlyssning mot de meddelanden som sänds från eller tas emot av en teleadress eller teleterminalutrustning som en person innehar eller sannolikt annars använder. I och med den föreslagna ändringen behöver polisen inte separat ansöka om enskilda tillstånd för varje sådan teleadress eller teleterminalutrustning som personen innehar eller sannolikt annars använder som uppdragas efter det att teleavlyssningstillståndet har beviljats.

Den anhållningsberättigade polismannen eller den polisman som hör till befälet vid skyddspolisens ska redan i nuläget ansvara för att utreda de teleanslutningar och teleterminalutrustningar som personen använder. Uppgifterna om anslutningar och utrustningar meddelas domstolen i ansökan som gäller metoden för inhämtande av information, och domstolen beviljar tillståndet eller avslår ansökan på basis av uppgifterna i fråga. När det gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teleadress eller teleterminalutrustning följer man dessutom ett förfarande enligt 5 kap. 45 § 3 mom. i polislagen, enligt vilket domstolen får pröva och avgöra ett sådant ärende utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller förhindrande eller avslöjande av samma brott.

Utredningen av identifieringsuppgifterna för de teleadresser och teleterminalutrustningar som används av en viss person ska enligt förslaget fortsättningsvis vara en uppgift som ska skötas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisens. På det sättet kan man samtidigt stärka motiveringsskyldigheten med avseende på det att teleavlyssningen får riktas endast mot sådana teleterminalutrustningar eller teleadresser som är nödvändiga med tanke på åtgärden. Detta kan säkerställas genom att kräva att en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisens ska fatta ett separat beslut i ärendet och i detta beslut motivera varför just de teleadresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden ska riktas mot har valts som objekt för åtgärden. Beslutet omfattas av den tillsyn i fråga om laglighet som avses i 5 kap. 63 § i polislagen.

Vidare kan motiveringsskyldigheten och efterbevakningen betonas genom att det i 5 kap. 58 §, som gäller underrättelse om hemligt inhämtande information, förutsätts att de teleadresser och teleterminalutrustningar som varit föremål för en åtgärd ska specificeras i underrättelsen om teleavlyssning till den som varit föremål för inhämtandet av information. Detta har med anledning av 4 mom. i samma paragraf betydelse också med avseende på domstolens rätt att få information, eftersom den domstol som beviljat ett tillstånd också i fortsättningen ska underrättas skriftligen om underrättelsen till den som varit föremål för inhämtandet av information.

Dessutom är 5 kap. 56 § i polislagen av väsentlig betydelse även i fortsättningen. Paragrafen innehåller bestämmelser om att teleavlyssningen ska avbrytas i situationer där den riktas mot andra meddelanden än sådana som härstammar från eller är avsedda för den person som är föremål för tillståndet i fråga.

När tillstånd till teleavlyssning söks och beviljas kan den person som är föremål för inhämtandet av information dock också vara okänd. Det är motiverat att detta uttryckligen framgår av bestämmelsen i lagen. I sådana fall finns det dessutom fortfarande behov av att bevilja tillstånd till teleavlyssning enligt teleadress eller teleterminalutrustning.

8 § Teleövervakning och dess förutsättningar

Med teleövervakning avses enligt paragrafens 1 mom. att identifieringsuppgifter inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 5 § eller som har mottagits till en sådan adress eller utrustning samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med identifieringsuppgifter avses sådana uppgifter om ett meddelande som kan förknippas med en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

I terminologin i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation har begreppet *identifieringsuppgifter* ersatts med *förmedlingsuppgifter*. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till informationssamhällsbalk samt till lagar om ändring av vissa ställen i markanvändnings- och bygglagen och i strafflagen konstateras det att definitionen av begreppet förmedlingsuppgifter innehållsmässigt motsvarar definitionen av begreppet identifieringsuppgifter, men att den snarare avser innehåll som söks, eftersom termen identifieringsuppgift i allmänspråket ofta används för olika tjänster i anslutning till identifiering och eftersom det av definitionen inte tillräckligt tydligt framgår att information som kan kopplas till en abonnent eller användare ska ha samlats in i samband med kommunikationsförmedling för att den ska kunna anses utgöra identifieringsuppgifter (RP 221/2013 rd, s. 97). Med anledning av detta är det motiverat att ersätta termen identifieringsuppgifter med termen förmedlingsuppgifter också i den paragraf som nu behandlas samt i andra paragrafer i polislagen där det för närvarande hänvisas till identifieringsuppgifter. I ändringen kan man beakta att termen delvis hänvisar till ett annorlunda innehåll än i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, genom att precisera att det är fråga om förmedlingsuppgifter uttryckligen i den bemärkelse som avses i polislagen.

I 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation fastställs att man med en kommunikationsförmedlare avser ett teleföretag, en sammanslutningsabonnent och en sådan annan aktör som förmedlar elektronisk kommunikation för andra än personliga eller med sådana jämförbara sedvanliga privata ändamål. Teleövervakning kan anses uttryckligen gälla inhämtande av förmedlingsuppgifter som en kommunikationsförmedlare innehar. Om förmedlingsuppgifterna inhämtas någon annanstans än hos en kommunikationsförmedlare, är det inte fråga om uppgifter som inhämtas genom teleövervakning. Med anledning av detta är det motiverat att precisera definitionen av teleövervakning genom att där hänvisa till den definition som finns i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Det handlar om en precisering av definitionen av teleövervakning också i förhållande till förbud mot beslag och kopiering enligt 7 kap. 4 § i tvångsmedelslagen.

Enligt 8 § 6 mom. i polislagen finns de bestämmelser som gäller utlämnande av uppgifter till myndigheter som tar emot nödmeddelanden i 35 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation. Det är motiverat att ändra den hänvisning till denna upphävda lag som finns i den gällande polislagen så att den avser 321 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

10 § Beslut om teleövervakning

Enligt paragrafens 1 mom. ska beslut om teleövervakning enligt 8 § 2 och 5 mom. samt 9 § 1, 4 och 5 punkten och om teleövervakning i de fall som avses i 3 § fattas av domstol på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen.

Enligt 9 § 6 mom. i samma kapitel får polisen med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning, för att förhindra brott, rikta teleövervakning mot adressen eller utrustningen, om någon på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel. Det hänvisas inte alls till punkten i fråga i 10 §, som gäller beslut om teleövervakning och vars 1 och 2 mom. utgör grunden för bestämning av den beslutande myndigheten när det gäller de andra punkterna i momentet. Huvudregeln är reglering enligt 1 mom., enligt vilket domstolen beslutar om teleövervakning på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen. Det verkar motiverat att domstolen ska ha beslutanderätt i fråga om teleövervakning också när det är fråga om att förhindra utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel. Domstolens beslutanderätt bör således utsträckas till att gälla också i 9 § 6 punkten avsett utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs att tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången och att tillståndet och beslutet även kan gälla en bestämd tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet samt att tidsperioden kan vara längre än en månad. På motsvarande sätt som i fråga om 7 § om teleavlyssning har det förekommit olika tolkningar med avseende på huruvida det är möjligt att ansöka om tillstånd för fortsatt teleövervakning medan ett tidigare tillstånd ännu är i kraft och, i fall ett nytt tillstånd beviljas medan det gamla tillståndet ännu är i kraft, huruvida det fortsatta tillståndets giltighetstid alltid börjar löpa från beslutstidpunkten eller huruvida det börjar löpa från till exempel den senare dag då det gamla tillståndet upphör att gälla. Det ser ut att vara motiverat att förtydliga momentet så att det klart framgår att ett tillstånd alltid börjar gälla från och med den dag då tillståndet beviljas, eftersom det med tanke på avgörandet är väsentligt att förutsättningarna för beviljande av tillstånd bedöms och att de existerar vid den tidpunkt då tillståndet beviljas.

I paragrafens 6 mom. föreskrivs om vilka uppgifter som ska nämnas i ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning. På motsvarande sätt som det konstateras ovan i fråga om teleavlyssning enligt 7 § i detta kapitel, är det också i fråga om teleövervakning motiverat att bestämmelserna ändras till att vara personbundna i stället för att vara bundna till en teleadress eller teleterminalutrustning. Utredningen av identifieringsuppgifterna för de teleadresser och teleterminalutrustningar som används av en viss person ska enligt förslaget fortsättningsvis vara en uppgift som ska utredas under tjänsteansvar av en polisman. Ett krav ska enligt förslaget vara att en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisens ska fatta ett separat beslut i ärendet och i detta beslut motivera varför just de teleadresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden ska riktas mot har valts som objekt för åtgärden. Beslutet ska omfattas av den tillsyn i fråga om laglighet som avses i 5 kap. 63 § i polislagen. Vidare ska motive-ringsskyldigheten och efterbevakningen betonas genom att det i 5 kap. 58 §, som gäller under-rättelse om hemligt inhämtande information, förutsätts att de teleadresser och teleterminalutrustningar som varit föremål för en åtgärd ska specificeras i underrättelsen om teleövervakning till den som varit föremål för inhämtandet av information. Detta har med anledning av 5 mom. i samma paragraf betydelse också med avseende på domstolens rätt att få information, eftersom den domstol som beviljat ett tillstånd också i fortsättningen ska underrättas skriftligen om under-rättelsen till den misstänkta personen.

Till följd av ändringen är det dessutom skäl att foga teleövervakningen till 5 kap. 56 § i polisla-gen, vilken innehåller bestämmelser om avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning. Det är motiverat att också teleövervakning ska avbrytas i en situation där den riktar sig mot andra meddelanden än sådana som sänds av eller är avsedda för den person som är föremål för tillståndet. Dessutom ska de uppgifter som fås genom teleöver-vakningen och anteckningarna om dem utplånas.

På motsvarande sätt som det ovan i samband med granskningen av 7 § i kapitlet konstateras i fråga om teleavlyssning, är det när det gäller sökande och beviljande av tillstånd till teleöver-vakning möjligt att den person som är föremål för inhämtandet av information är okänd. Det är motiverat att detta uttryckligen framgår av bestämmelsen i lagen. I sådana fall finns det dessu-tom fortfarande behov av att bevilja tillstånd till teleövervakning enligt teleadress eller teleter-minalutrustning.

15 § Förtäckt inhämtande av information samt dess förutsättningar

På grundval av 2 mom. i paragrafen får polisen använda förtäckt inhämtande av information, om det finns skäl att anta att det genom åtgärden fås klarhet i brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år eller i vissa andra brott som nämns i momentet. I

paragrafen finns inga särskilda bestämmelser om situationer där förtäckt inhämtande av information sker i ett datanät.

Till denna del har uppmärksamhet fästs vid förutsättningarna för datanätsbaserade täckoperationer. Enligt kapitlets 28 § 2 mom. får polisen för att förhindra brott rikta en täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning för är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

Trots att tröskeln för att använda en täckoperation sålunda annars är högre än tröskeln för förtäckt inhämtande av information, har polisen dock enligt 28 § 3 mom., för att förhindra brott, rätt att rikta en datanätsbaserad täckoperation mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller om det är fråga om innehav av barnpornografisk bild enligt 17 kap. 19 § i strafflagen.

Förtäckt inhämtande av information handlar om inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla polismannens uppdrag. Med en täckoperation åter avses planmässigt inhämtande av information om en viss person eller om personens verksamhet genom infiltration, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar används eller falska handlingar framställs eller används för att förvärva förtroende som behövs för inhämtandet av information eller för att förhindra att inhämtandet av information avslöjas. När det gäller dessa metoder för inhämtande av information, är det således till vissa delar fråga om verksamhet av samma slag, men en täckoperation kan normalt anses vara långvarigare och mer långtgående och i högre grad underminera målpersonens känsla av förtroende än vad som är fallet vid förtäckt inhämtande av information. Denna skillnad har de facto identifierats i de ovan nämnda förutsättningarna för användning av ifrågakvarande metoder för inhämtande av information. I fråga om verksamhet i ett datanät kan en täckoperation dock användas med lägre tröskel än förtäckt inhämtande av information.

Möjligheten att använda datanätsbaserade täckoperationer i vissa situationer motiverar inte i sig möjligheten att använda förtäckt inhämtande av information i motsvarande situationer. I fråga om varje metod för inhämtande av information bör man med beaktande av betydelsen av ingripandet i de grundläggande fri- och rättigheterna självständigt bedöma till exempel vilken allvarlighetsgrad som förutsätts med avseende på de brott som berättigar till användningen av metoden. Det kan dock anses vara förenligt med proportionalitetsprincipen och principen om minsta olägenhet att man genom bestämmelserna i polislagen strävar efter att styra handlingarna mot användning av sådana medel som så lite som möjligt kränker de grundläggande fri- och rättigheterna i situationer där det visserligen föreligger ett behov av att möjliggöra användning av vissa metoder för inhämtande av information, men där det resultat som eftersträvas med den aktuella metoden för inhämtande av information i vissa fall också kunde uppnås med medel som ingriper mindre i de grundläggande fri- och rättigheterna.

I och med att användningen av datanät ökar, kan det i och för sig antas att det också med avseende på brottslig verksamhet finns ett klart behov av datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information. Redan den nuvarande regleringen möjliggör emellertid förtäckt inhämtande av in-

formation också i datanät, om de villkor som anges i paragrafen uppfylls, och i denna bedömning är det således framför allt fråga om huruvida datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information bör vara möjligt med lägre tröskel än för närvarande. En lägre tröskel för möjliggörande av datanätsbaserade täckoperationer har i förarbetena till lagen motiverats framför allt med att det redan i sig är typiskt för interaktionen mellan människor i datanät att man inte alltid känner till den andra partens identitet, utan att denna kan uppträda till exempel under pseudonym. Dessutom kan täckoperationer i ett datanät dokumenteras enklare och noggrannare än när det är fråga om andra täckoperationer, så i efterhand kan det på ett tillförlitligt sätt utredas hur täckoperationen har förlöpt. I en IT-miljö finns inte heller samma säkerhetsrisker som när det gäller sedvanliga täckoperationer (RP 224/2010 rd, s. 120, och RP 222/2010 rd, s. 350). Motiveringarna kan anses relevanta också i en förändrad IT-miljö, och de kan i stor utsträckning anses lämpa sig även för datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information.

Med anledning av det som anförts ovan föreslås att polisen ska få rikta datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller om det är fråga om ett brott som avses i 17 kap. 19 § i strafflagen.

23 § Teknisk observation av utrustning och dess förutsättningar

Med teknisk observation av utrustning avses att en funktion, informationsinnehållet eller identifieringsuppgifterna i en dator eller i en liknande teknisk anordning eller i dess programvara på något annat sätt än enbart genom sinnesförmimmelser observeras, upptas eller behandlas på något annat sätt för att utreda omständigheter som är av betydelse för förebyggande av ett brott.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att det genom teknisk observation av utrustning inte får inhämtas information om innehållet i ett meddelande som förmedlas eller om identifieringsuppgifter som avses i 8 §. Enligt förarbetena till lagen var avsikten med bestämmelsen att förtydliga förhållandet mellan teknisk observation av utrustning och andra metoder för inhämtande av information enligt 5 kap. i polislagen (RP 224/2010 rd, s. 116, och RP 222/2010 rd, s. 347). Även med beaktande av det som konstateras i motiveringen till momentet har avsikten dock inte varit att teknisk observation av utrustning inte skulle kunna riktas till exempel mot ett meddelande som redan finns i anordningen. Formuleringen i det gällande momentet kan således anses vara mer begränsande än den avsetts vara, till den del den har tolkats som om den skulle förhindra inhämtande av information också om sådana meddelanden som lagrats i en teknisk anordning och som skrivits med hjälp av den. I samband med lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning ändrades momentet i fråga så att det motsvarar bestämmelsens ursprungliga syfte.

Bestämmelser om hur sådan genomsökning av utrustning som avses i tvångsmedelslagen förhåller sig till tvångsmedel enligt 10 kap. i samma lag finns i lagens 8 kap. 20 § 2 mom. Enligt momentet får genomsökning av utrustning inte gälla sådana förtroliga meddelanden som omfattas av bestämmelserna om teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Bestämmelsen hindrar dock inte genomsökning av det datainnehåll som vid tidpunkten för genomsökningen finns i anordningen eller datasystemet. I stället har avsikten varit att säkerställa att tillämpningsområdet inte överlappar de tvångsmedel som nämns i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Genom att använda en motsvarande ordalydelse i bestämmelsen om teknisk observation av utrustning i 5 kap. 23 § 2 mom. i polislagen kan man tydligare än för närvarande klargöra förhållandet mellan teknisk observation av utrustning och andra metoder för inhämtande av information i 5 kap. i polislagen, utan risk för att det innehåll som hänför sig till teknisk observation av utrustning blir mindre omfattande än vad som eftersträvas. Till denna

del kan uppmärksamhet fästas också vid att teknisk observation av utrustning, till skillnad från genomsökning av utrustning, i regel kommer i fråga endast vid ytterst allvarliga brott och förutsätter tillstånd av domstol. Det är sålunda motiverat att tillämpningsområdet för teknisk observation av utrustning inte i detta avseende begränsas så att det blir snävare än tillämpningsområdet för genomsökning av utrustning.

En form av teknisk observation av utrustning som omfattas av den gällande bestämmelsen har ansetts vara den så kallade tangentavlyssningen (RP 224/2010 rd, s. 116, och RP 222/2010 rd, s. 346). Då har man som ett av syftena med tangentavlyssningen angett utredning av innehållet i lösenordet för en server. Samtidigt har det i förarbetena konstaterats att när det till exempel är fråga om teknisk observation av användningen av ett tangentbord för en datorterminal i samband med e-postsändning, omfattas sådan tangentavlyssning av definitionen för teknisk avlyssning. Detta har motiverats med att teknisk observation av utrustning inte får användas för att inhämta information om innehållet i ett meddelande (RP 224/2010 rd, s. 110, och RP 222/2010 rd, s. 340). Ett problem när det gäller att klassificera tangentavlyssning som teknisk avlyssning är dock att teknisk avlyssning får riktas endast mot en misstänkt som befinner sig utanför ett utrymme som används för stadigvarande boende. Eftersom de anordningar som är föremål för tangentavlyssning i allt högre grad är sådana som lätt kan flyttas, är det svårt att försäkra sig om att en anordning uttryckligen används någon annanstans än i utrymmen som används för stadigvarande boende. De nuvarande bestämmelserna har dock åtminstone i princip kunnat leda till att tangentavlyssning har kunnat klassificeras som teknisk avlyssning, bostadsavlyssning eller teknisk observation av utrustning, beroende på vilken slags information som skaffats med den och var det avlyssnade tangentbordet vid respektive tidpunkt har funnits

Riksdagens förvaltningsutskott har i samband med granskningen av en liknande frågeställning i anknytning till lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning konstaterat att teknisk observation som sker över ett datanät inte ingriper i skyddet för hemfriden, eftersom man genom åtgärden inte inhämtar information om det utrymme där den utrustning som är föremål för underrättelseinhämtningen finns, utan enbart om användningen av och innehållet i utrustningen. Avgörandet av huruvida en befogenhet är tillåten eller inte kan därför enligt utskottet helt klart inte grunda sig på om utrustningen och den person som använder den befinner sig i ett utrymme som används för stadigvarande boende eller inte. Förvaltningsutskottet har dessutom fäst uppmärksamheten vid att beslut om teknisk observation av utrustning i regel fattas av en domstol, medan beslut om teknisk avlyssning fattas av den myndighet som använder befogenheten (FvUB 36/2018 vp s. 46).

Med tanke på behovet av skydd verkar det de facto inte ha någon betydelse om den verksamhet som spåras genom tangentavlyssningen pågår i ett utrymme som används för boende eller om den pågår i något annat utrymme. Spårningen riktar sig inte mot den plats där tangentbordet finns, utan mot användningen av tangentbordet, oberoende av var det finns. Det verkar således inte motiverat att tangentavlyssningen som metod för inhämtande av information värderas på olika sätt beroende på var den verksamhet man följer med bedrivs. Likaså är det i viss mån en tolkningsfråga var gränsen mellan ett meddelandes innehåll och till exempel utredning av lösenord går. När förutsättningarna för teknisk observation av utrustning och teknisk avlyssning jämförs, kan det konstateras att båda blir aktuella endast i fråga om samma slag av allvarliga brott. En central skillnad i beslutsfattandet när det gäller dessa metoder är att beslut om teknisk avlyssning i regel fattas av en anhållningsberättigad polisman eller av en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, medan beslut om teknisk observation av utrustning, utom i särskilda brådskande situationer, ska fattas av en domstol på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen.

Om området för teknisk observation av utrustning preciseras på det sätt som föreslås ovan, verkar det med anledning av det som sagts i det sammanhanget motiverat att anse att tangentavlyssningen i fortsättningen ska omfattas av definitionen för teknisk observation av utrustning, utom när det är fråga om att mot ett förtroligt meddelande rikta sådan teleavlyssning, teleövervakning eller annan teknisk observation än observation av utrustning som det föreskrivs om någon annanstans i 5 kap. i polislagen. Till den del man genom tangentavlyssning i realtid följer med till exempel skrivandet av ett meddelande, är det sålunda inte fråga om teknisk observation av utrustning utan om teknisk avlyssning. Eftersom teknisk avlyssning i nuläget endast får riktas mot en person som befinner sig utanför ett utrymme som används för stadigvarande boende (5 kap. 17 § 3 mom. i polislagen) och eftersom det utifrån vad som konstaterats ovan med avseende på behovet av skydd normalt inte är motiverat att jämställa tangentavlyssning med sådan avlyssning som används i utrymmen för stadigvarande boende, vilken endast får användas för utredning av brott (bostadsavlyssning enligt 10 kap. 17 § i tvångsmedelslagen), föreslås det att det till 5 kap. 17 § i polislagen, vilket gäller teknisk avlyssning, fogas en undantagsbestämmelse om saken, där det betonas att också sådan teknisk avlyssning som enbart riktar sig mot en teknisk anordning, oberoende av var den finns, ska anses vara teknisk avlyssning. Förslaget motiveras närmare i motiveringen till 5 kap. 17 §.

Bestämmelserna i 5 kap. om hemliga metoder för inhämtande av information bygger i rätt stor utsträckning på bestämmelserna i 10 kap. i tvångsmedelslagen (RP 224/2010 rd, s. 1) och det är därför motiverat att 5 kap. 23 § 2 mom. i polislagen till sin ordalydelse motsvarar 10 kap. 23 § 2 mom. i tvångsmedelslagen.

25 § Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

Enligt paragrafens 1 mom. får polisen för att förhindra brott med en teknisk anordning inhämta identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, när det är fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst ett år. För inhämtande av de uppgifter som avses i 1 mom. får polisen enligt 2 mom. bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar.

I takt med att de tekniska lösningarna blir mångsidigare och utvecklas kan det inte anses motiverat att det för sådan verksamhet som avses i paragrafen även i fortsättningen ska anskaffas endast sådan utrustning som får lämpa sig enbart för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Det kan anses möjligt att det i något skede inte längre finns tillgång till anordningar som lämpar sig enbart för detta ändamål eller att det åtminstone inte ur en helhetsekonomisk synvinkel är motiverat att skaffa sådana. Å andra sidan kan man inte i alla situationer anse sådana lösningar vara tillförlitliga genom vilka man tekniskt försöker begränsa egenskaperna hos anordningar som lämpar sig för mer omfattande användning, för att de ska bli sådana som förutsätts i 2 mom. Detta sätt att tänka kan också mer allmänt betraktas som främmande för bestämmelserna om hemligt inhämtande av information, där man i stället för egenskaperna hos de anordningar som används i allmänhet betonar vad som får göras med dessa anordningar. Med anledning av det som sagts ovan förefaller det motiverat att stryka den bestämmelse i 2 mom. som begränsar utrustningens egenskaper, dock så att syftet med metoden i fråga fortfarande uttryckligen ska vara att inhämta identifieringsuppgifter för en teleadress eller teleterminalutrustning.

28 § Täckoperationer och förutsättningar för sådana

Enligt paragrafens 2 mom. får polisen för att förhindra brott rikta en täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra

sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning för är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

Utgångspunkten är således att en täckoperation bland annat kan riktas mot en person som med fog kan antas göra sig skyldig eller medverka till dråp, mord eller dråp under förmildrande omständigheter. I praktiken har man märkt att de nämnda så kallade tilläggsförutsättningarna för täckoperationer (att verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller att det kan antas att den fortsätter eller upprepas) försätter brott mot liv i en annan position än andra brott som motiverar täckoperationer. Som exempel nämns grov skadegörelse, som också är ett brott som motiverar täckoperationer och i fråga om vilket det har ansetts typiskt att något av de tilläggsvillkor som nämns i lagen uppfylls. Vidare har det påpekats att tilläggsförutsättningarna för täckoperationer vanligen uppfylls lätt också bland annat i fråga om grova narkotikabrott och grova ekonomiska brott. I många av dessa brott är frågan om tilläggsförutsättningar i väsentlig grad kopplad till den planmässighet, organiseringsmässighet eller yrkesmässighet som ingår i brottsbenämningarna i fråga. I fråga om enskilda brott mot liv är täckoperationer däremot ofta inte nödvändigtvis en möjlig åtgärd, på grund av ordalydelsen i de tilläggsförutsättningar som används i paragrafen.

Med anledning av det som sägs ovan kan det i ärendet för det första fästas uppmärksamhet vid täckoperationens karaktär som metod för inhämtande av information. Att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller att det kan antas att den fortsätter eller upprepas är faktorer som i typiska fall kan motivera en sådan metod för inhämtande av information som täckoperationen är. Det systematiska, vanligen relativt långvariga, inhämtande av information som en täckoperation representerar är ägnat att lämna sig för att utreda just sådan planmässig verksamhet snarare än för att utreda enskilda oplanerade brott. Detta kan anses tala för att tilläggsförutsättningarna ska bibehållas.

Det har också förblivit något oklart hur stort problemet kan anses vara i praktiken. Det finns inga tydliga bevis på att det skulle vara fråga om något stort praktiskt problem, även om man till denna del allmänt också kan beakta att täckoperationer generellt endast sällan har använts som metod för inhämtande av information. Dessutom är det skäl att som begränsande faktorer när det gäller användningsområdet för täckoperationer fästa uppmärksamhet vid proportionalitetsprincipen och principen om minsta olägenhet i polislagen samt vid de allmänna förutsättningarna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information enligt 5 kap. 2 §, och i synnerhet förutsättningarna för täckoperationer. Av särskild betydelse i detta avseende är sista meningen i 5 kap. 2 § 2 mom., enligt vilken det bland annat vid användningen av täckoperationer förutsätts att metoden är nödvändig för att ett brott ska kunna förhindras eller avslöjas.

Kravet på nödvändighet i fråga om användning av täckoperationer kan å andra sidan också anses vara ett argument för det att även om det inte krävs att tilläggsförutsättningarna för täckoperationer uppfylls när det är fråga om brott mot liv, så kan täckoperationer inte heller i dessa situationer användas annat än i de fall där uttryckligen täckoperationer ska anses nödvändiga. Dessutom är det klart att intresset att förhindra (och utreda) ett brott är särskilt stort när det gäller brott mot liv. Det kan också tas i beaktande att man i en situation där en person är försvunnen, till exempel på grund av att han eller hon har mist sitt liv och gärningsmannen är okänd, inte nödvändigtvis ännu i början av utredningen kan ta ställning till huruvida tilläggsförutsättningarna uppfylls, vare sig med avseende på tillvägagångssättet eller planmässigheten. Också det

huruvida den brottsliga verksamheten är planmässig eller inte kanske klarnar först i takt med att inhämtandet av information framskrider.

I förarbetena till lagen har de tilläggsförutsättningar som hänför sig till användningen av täckoperationer inte motiverats separat (RP 224/2010 rd, s. 120, och RP 222/2010 rd, s. 350). När det gäller ett enskilt brott mot liv kan detta de facto vara svårt. Dessutom kan uppmärksamhet fästas vid den jämförelse av regleringslösningar i andra stater som presenteras nedan. Utifrån dem verkar det som om motsvarande tilläggsförutsättningar inte finns i jämförelseländerna.

På basis av det som anförs ovan verkar det utifrån en helhetsbedömning vara motiverat att det endast i fråga om andra brott än dråp, mord och dråp under förmildrande omständigheter ska vara en förutsättning för en täckoperation att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

29 § Brottsförbud

Enligt paragrafens 2 mom. går en polisman fri från straffansvar, om polismannen i samband med en täckoperation begår en trafikförseelse, en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, om gärningen har varit nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas.

Vägtrafiklagen (729/2018) trädde i kraft den 1 juni 2020. Enligt 160 § 1 mom. får avgift för trafikförseelse påföras som påföljd för de trafikförseelser som anges i den lagen. Eftersom ordningsbot således inte längre föreskrivs som straff för trafikförseelser, utan det för trafikförseelser endast kan påföras en avgift för trafikförseelse, bör 5 kap. 29 § 2 mom. i polislagen ändras så att det motsvarar nuläget.

Dessutom kan det i momentet, på motsvarande sätt som i fråga om kapitlets 30 § 1 mom., fästas uppmärksamhet vid att uttrycket ”fri från straffansvar” i stället för till en befogenhet hänvisar till en ursäktningssituation som hänför sig till en rättsstridig gärning. Enligt förarbetena till lagen föreskrivs det i 29 § 2 mom. om vissa ansvarsfrihetssituationer i fråga om överträdelser. Enligt förarbetena innebär momentet inte att gärningarna i fråga inte skulle utredas på det sätt som särskilt föreskrivs i lag. Det har dock ansetts oklart hur och med avseende på vilka åtgärder som befrielse från straffansvar ska konstateras. Ansvarsfrihet kan i vilket fall som helst komma i fråga endast när det konstateras att en gärning varit nödvändig för att uppnå syftet med en täckoperation eller för att förhindra att inhämtande av information avslöjas. Möjligheten att slippa straffansvar är således rätt begränsad. Enligt förarbetena understryker denna lösning det att man, i en situation där polisen inte öppet utövar sina befogenheter, inte ens formellt vill ge polisen rätt att begå brott (RP 224/2010 rd, s. 121–122, och RP 222/2010 rd, s. 351–352).

På grund av en liknande regleringslösning är det motiverat att behandla 29 § 2 mom. tillsammans med kapitlets 30 §. I fråga om dessa kan det för det första konstateras att 5 kap. i polislagen i enlighet med 1 kap. 1 § i den lagen är tillämpligt på förhindrande eller avslöjande av brott och för avvärjande av fara. Polislagens 5 kap. 29 § 2 mom., och i synnerhet 30 § 1 mom., har de facto skrivits så att de verkar hänvisa till förutseende och planmässig bedömning och prövning. Också enligt förarbetena till lagen förutsätts det i en situation som avses i 30 § 1 mom. 1 punkten att det på synnerligen giltiga skäl kan antas att åtgärden genomförs också utan polismannens medverkan. Frågan om åtgärderna är godtagbara ska i första hand och i mån av möjlighet bedömas redan innan verksamheten inleds, då beslutet om användningen av metoden för inhämtande av information bereds. (RP 224/2010 rd, s. 121–122, och RP 222/2010 rd, s. 352–353).

Vidare kan uppmärksamhet fästas vid att en polisman som företar en täckoperation enligt 30 § 2 mom. får delta i ombesörjandet av en försändelse som är föremål för en kontrollerad leverans enligt 43 §, om deltagandet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med leveransen.

I synnerhet i kapitlets 30 § har man således intagit drag av både bestämmelserna om ansvarsfrihet och bestämmelserna om befogenheter. Det kan anses motiverat att bestämmelserna förtydligas till denna del. Med beaktande av att en metod för inhämtande av information anknyter till polisens befogenheter, verkar det motiverat att formulera 29 § 2 mom. och 30 § 1 mom. som befogenhetsbestämmelser, för att reglera vad en polisman som företar en täckoperation får göra i de situationer och under de förutsättningar som närmare anges i bestämmelserna.

30 § Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

I paragrafens 1 mom. är det fråga om situationer där en polisman som företar en täckoperation trots sin verksamhet går fri från straffansvar. På de grunder som anges ovan med avseende på 29 § 2 mom. är det motiverat att formulera 30 § 1 mom. som en befogenhetsbestämmelse, för att reglera vad en polisman som företar en täckoperation får göra i de situationer och under de förutsättningar som närmare anges i bestämmelsen.

Till denna del kan uppmärksamhet fästas också vid 2 mom. i paragrafen, vars formulering redan nu innehåller drag av en befogenhetsbestämmelse. Enligt momentet får en polisman som företar en täckoperation delta i ombesörjandet av en försändelse som är föremål för en kontrollerad leverans enligt 43 §, om deltagandet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med leveransen. Ordalydelsen verkar inte ovillkorligen förutsätta att det i alla skeden av leveransen ska finnas flera aktörer. Enligt förarbetena till momentet kan sådant deltagande som avses i momentet innebära delaktighet i ett brott, till exempel i ett narkotikabrott och att det är väsentligt att en polisman som företar en täckoperation inte själv medverkar till att det misstänkta brottet blir allvarligare eller får längre gående konsekvenser än det annars skulle få (RP 224/2010 rd, s. 123, och RP 222/2010 rd s. 353). Med anledning av det som sägs ovan har det inte observerats några ändringsbehov i momentet.

45 § Förfarandet i domstol

Enligt första meningen i paragrafens 3 mom. får domstolen, om den har beviljat tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning, pröva och avgöra ett ärende som gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teleadress eller teleterminalutrustning utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller förhindrande eller avslöjande av samma brott. I fråga om teleavlyssning har det vid granskningen av 5 kap. 7 § (Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information) och 10 § (Beslut om teleövervakning) framförts att det i ett yrkande och beslut om teleavlyssning eller teleövervakning enligt förslaget i fortsättningen inte längre ska behöva nämnas vilken teleadress eller teleterminalutrustning som är föremål för åtgärden, utan att yrkandet och beslutet ska gälla endast en viss person i stället för en adress eller anordning. Ett undantag utgör situationer där personen inte är känd. Då ska den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot fortsättningsvis nämnas i yrkandet och beslutet om teleavlyssning eller teleövervakning. Med anledning av det som sägs ovan är det befogat att ändra det moment som nu behandlas, så att dess första mening endast gäller situationer där personen inte är känd.

50 § Förbud mot avlyssning och observation

I denna paragraf föreskrivs det om vilka meddelanden teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation inte får riktas mot. Eftersom det föreslås att kapitlets 23 § om teknisk observation av utrustning förtydligas så att teknisk observation av utrustning också kan riktas mot ett sådant förtroligt meddelande som har lagrats i eller skrivs med en anordning och som omfattas av de bestämmelser om teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation än observation av utrustning som finns i detta kapitel, är det motiverat att föga också teknisk observation av utrustning till paragrafen.

54 § Användning av överskottsinformation

Enligt paragrafens 2 mom. får överskottsinformation också användas, om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något av de brott som avses i momentet. De brott som nämns i momentet togs in i bestämmelsen vid riksdagsbehandlingen av regeringens proposition RP 16/2013 rd. Grundlagsutskottet ansåg då att det är nödvändigt att gränsen för det maximistraff som är en förutsättning är högre än fängelse i två år. Det fanns dock enligt grundlagsutskottet inget hinder för att låta bestämmelsen omfatta även vissa enskilda brott för vilka maximistraffet är fängelse i två år men som dock i fråga om allvarlighetsgraden är jämförbara med andra brott som avses i momentet och som uppfyller kraven i dåvarande 10 § 3 mom. i grundlagen. Sådana brott är enligt utskottets mening särskilt sådana brott som numera nämns i momentet samt olagligt framkallande av samtycke till adoption enligt 25 kap. 3 b § i strafflagen, vilket förvaltningsutskottet dock inte inkluderade i momentet (GrUU 33/2013 rd s. 7, FvUB 17/2013 rd s. 7).

Det är inte möjligt att med stöd av bestämmelserna använda överskottsinformation som genererats vid teleavlyssning i samband med grova narkotikabrott för utredning av narkotikabrott. I praktiken har detta till exempel kunnat innebära att en teleavlyssningsupptagning har kunnat användas som bevis mot den person som varit åtalad för grovt narkotikabrott och som varit föremål för teleavlyssningstillståndet, men inte för det narkotikabrott som hänför sig till samma sakhelhet.

Riksdagens grundlagsutskott har ansett att det vid bedömningen av bestämmelserna om överskottsinformation finns skäl att beakta dels det i grundlagen tryggade skyddet för sekretessen i fråga om förtroliga meddelanden och dels sådana acceptabla och samhälleligt vägande skäl som anknyter till intresset att utreda allvarliga brott och till det straffrättsliga systemets trovärdighet och som talar för en viss inskränkning av detta grundlagsenliga skydd. Grundlagsutskottet har bedömt att det föreslagna kravet på ett maximistraff på två års fängelse innebär att bestämmelsen skulle tillämpas på många sådana brott som inte kan anses äventyra samhällets eller individens säkerhet eller hemfrid enligt 10 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 33/2013 rd, s. 6–7). Grundlagsutskottet har dock upprepade gånger ansett narkotikabrotten höra till sådana brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet (RP 309/1993 rd, s. 58, GrUU 2/1996 rd, s. 2, GrUU 32/2013 rd, s. 3, GrUU 33/2013 rd s. 3)

Narkotikabrott har i många fall samband med begående av allvarligare brott eller med samma brottsdel. De kan anses höra till de i 10 § 4 mom. i grundlagen avsedda brotten som äventyrar individens eller samhällets säkerhet. Med anledning av detta och det som konstateras ovan förefaller det motiverat att överskottsinformation ska få användas också vid utredning av narkotikabrott, om användningen av överskottsinformation kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet.

Enligt 5 kap. 5 § i polislagen får teleavlyssning användas, om det på grund av en persons yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas att personen kommer att göra sig skyldig till äventyrande av Finlands suveränitet, till krigsanstiftan, till landsförräderi eller grovt landsförräderi, till spioneri eller grovt spioneri, till röjande av statshemlighet, till olovlig underrättelseverksamhet, till brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–8 punkten eller 2 mom. i strafflagen, till brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, till förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, till ledande av terroristgrupp, till deltagande i en terroristgrupps verksamhet, till meddelande av utbildning för ett terroristbrott, till deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, till rekrytering för ett terroristbrott, till finansiering av ett terroristbrott, till finansiering av en terrorist, till finansiering av terroristgrupp, till resa i syfte att begå ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, eller till offentlig uppmaning som har anknytning till terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff. Polisen kan dessutom beviljas tillstånd till teleavlyssning, om det är nödvändigt för att avvärja en allvarlig fara som omedelbart hotar liv eller hälsa.

Enligt 5 kap. 8 § i polislagen får teleövervakning användas för att utreda ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, till ett brott som begåtts med användning av en teadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, till olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teadress eller teleterminalutrustning, till utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri, till narkotikabrott, till förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, resa i syfte att begå ett terroristbrott, främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott eller offentlig uppmaning som har anknytning till terroristbrott, eller till grovt tullredovisningsbrott. På motsvarande sätt får till exempel teknisk avlyssning och optisk observation användas för att förhindra narkotikabrott.

Överskottsinformation som har samlats med hjälp av dessa metoder för inhämtande av information får inte användas i samband med givande av muta, tagande av muta, missbruk av tjänsteställning eller brott mot tjänstehemlighet. Detsamma gäller även givande av muta i näringsverksamhet och tagande av muta i näringsverksamhet. Situationen kan anses problematisk, om till exempel upptagningar som fåtts genom teleövervakning eller teknisk avlyssning av delaktiga i samma brottshelhet i samband med en helhet som hänför sig till yrkes- och affärsverksamhet endast kan användas i fråga om vissa delaktiga, eller även i andra fall om teleövervakningsuppgifter kan användas endast i fråga om en del av de delaktiga. Konstellationen bidrar också till att personer försätts i en ojämlig ställning.

I praktiken har misstankar om korruption förekommit till exempel i samband med grova narkotikabrott. Brotten i fråga är vanligtvis förenade med mycket pengar, varvid gärningsmännens behov av att påverka myndigheternas verksamhet ofta är stort. I samband med ekonomiska brott kan det också vara fråga om exempelvis uppgifter i anslutning till viktiga offentliga upphandlingar, vilka i betydande grad inbegriper utövning av offentlig makt. Korruptionsbrott samt tjänstebrott i samband med yrkes- och affärsverksamhet, såsom missbruk av tjänsteställning, har en negativ inverkan på samhällsmoralen, och det finns ett stort intresse av att utreda dem. Avsikten med bestämmelserna om tjänstebrott är att säkerställa tjänsteuppdragens laglighet och oberoende när det gäller osaklig påverkan. Eftersom tjänstemän har en omfattande rätt att fatta beslut som är förpliktande för medborgarna, måste osaklig påverkan på tjänsteverksamheten anses skadlig för hela samhället.

Med anledning av det som konstateras ovan är det motiverat att överskottsinformation också ska få användas för att utreda givande av muta, tagande av muta, givande av muta i näringsverksamhet, tagande av muta i näringsverksamhet, missbruk av tjänsteställning och brott mot tjänstehemlighet, om användningen av överskottsinformation kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet.

56 § Avbrytande av teleavlyssning, teleövervakning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning

Den första meningen i paragrafen säger att om det framgår att teleavlyssningen riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den som är föremål för tillståndet eller att den person som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska avlyssningen avbrytas så snart som möjligt och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas. På basis av det förslag i fråga om 5 kap. 10 § som presenteras ovan och som handlar om att avstå från kravet på att specificera teleadresser eller teleterminalutrustningar som hänför sig till teleövervakning samt på de grunder som läggs fram i samband med förslaget, kan det anses motiverat att också teleövervakningen fogas till bestämmelsen så att när teleövervakningen riktas mot ett meddelande som sänds av eller är avsett för någon annan än den som är föremål för tillståndet, ska teleövervakningen till denna del avbrytas så snart som möjligt och sådana uppgifter som fåtts genom teleövervakningen samt anteckningarna om dessa genast utplånas. Samtidigt verkar det befogat att förtydliga bestämmelsen både i fråga om teleövervakning och i fråga om teleavlyssning och teknisk avlyssning, vilka också nämns i bestämmelsen, så att avbrytandet av användningen av en metod för inhämtande av information och skyldigheten att utplåna upptagningar och uppgifter samt anteckningar om dem ska gälla uttryckligen i de situationer som avses i paragrafen.

Dessutom ska enligt paragrafens sista mening skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gälla också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen riktas mot ett meddelandes innehåll eller mot sådana identifieringsuppgifter som avses i 8 § eller om det framgår att den person som åtgärden riktas mot inte använder den anordning som är föremål för observationen. Det är motiverat att den precisering av användningsområdet för teknisk observation av utrustning som föreslås för 5 kap. 23 § beaktas också i den nu aktuella bestämmelsen. Av tydlighets- och läsbarhetsskäl är det motiverat att separera bestämmelserna om teknisk observation av utrustning från bestämmelserna i början av paragrafen som gäller teleavlyssning, teleövervakning och teknisk avlyssning och skapa ett nytt 2 mom.

2.4 Metoder för underrättelseinhämtning

30 § Kopieringsförbud som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter

Det föreslås att 5 kap. 8 § i polislagen ändras så att där i stället för till ett teleföretag och en sammanslutningsabonnent hänvisas till en sådan kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I stället för att tala om identifieringsuppgifter ska det således i fortsättningen talas om förmedlingsuppgifter. Ändringen bör beaktas också i denna paragraf.

41 § Förbud mot avlyssning och observation vid civil underrättelseinhämtning

I denna paragraf föreskrivs det om vilka meddelanden teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation inte får riktas mot. Eftersom det föreslås att bestämmelserna om teknisk observation av utrustning förtydligas så att teknisk observation av utrustning också kan riktas mot ett sådant förtroligt meddelande som har lagrats i eller skrivs med en anordning och som omfattas av de bestämmelser om teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation än observation av utrustning som finns i detta kapitel, är det motiverat att foga också teknisk observation av utrustning till den paragraf som gäller förbud mot avlyssning och observation.

47 § Underrättelse om användning av en metod för underrättelseinhämtning

Bestämmelser om underrättelse om användning av en metod för underrättelseinhämtning finns i 5 a kap. 47 § i polislagen. Paragrafens 6 mom. innehåller en direkt hänvisning till 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen. Enligt momentet i fråga behöver den som vid civil underrättelseinhämtning varit föremål för inhämtande av information inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor, platsspecifik underrättelseinhämtning, kopiering som riktar sig mot annat än ett meddelande och sådan kopiering av en försändelse som riktar sig mot annat än ett meddelande, om inte förundersökning har inletts i ärendet utifrån en anmälan enligt 44 §. Om förundersökning inleds ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § 2–7 mom. i tvångsmedelslagen iakttas.

Eftersom det i 5 a kap. i polislagen, till skillnad från 5 kap. 58 § 5 mom., inte finns något omnämnande om att tvångsmedelslagen kan tillämpas i tillämpliga delar, ska paragrafen när det gäller 5 a kap. i polislagen tillämpas som sådan i enlighet med sin ordalydelse.

Efter att lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning stiftades finns det inga anhållningsberättigade polismän vid skyddspolisen, så för att skyddspolisen ska kunna tillämpa sin lagstadgade rätt att yrka på att en underrättelse ska utebli, måste detta beaktas i lagen. Eftersom den nämnda paragrafen i 5 a kap. i polislagen innehåller metoder om vars användning det inte föreskrivs i tvångsmedelslagen, verkar det befogat och tydligare att göra en ändring av 5 a kap. 47 § 6 mom. i polislagen.

3 Målsättning

Syftet med de ändringar som föreslås i propositionen är inledningsvis att förtydliga vissa sådana bestämmelser i polislagen som i praktiken har visat sig vara oklara eller lämna rum för tolkning. Genom ändringarna eftersträvas att bestämmelserna ska vara tydliga att tillämpa, vilket både gör behandlingen av olika situationer effektivare och främjar ett likvärdigt bemötande av dem som är föremål för metoderna för inhämtande av information och ett bemötande som är oberoende av den som tillämpar lagen.

Polislagens 5 kap. grundar sig till väsentliga delar på bestämmelserna om hemliga tvångsmedel i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Målet är att de ändringar i 5 kap. i polislagen som föreslås i föreliggande proposition i huvudsak ska motsvara de ändringar i 10 kap. i tvångsmedelslagen som föreslås i den proposition som hänför sig till föreliggande proposition.

Propositionen innehåller dessutom vissa ändringsförslag som förtydligar rättsläget, såsom de ändringar som föreslås i 2 kap. 2 § och 5 kap. i polislagen.

Ytterligare ett mål är att i enlighet med proportionalitetsprincipen i 1 kap. 3 § i polislagen säkerställa att hemliga metoder för inhämtande av information används endast i den utsträckning

i vilken användningen av metoden kan anses vara försvarbar med avseende på hur viktigt, farligt och brådskande uppdraget är, med avseende på det eftersträvade syftet, med avseende på den berörda personens beteende, ålder, hälsa och andra motsvarande aspekter som gäller personen samt med avseende på andra omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås ändringar i syfte att förtydliga sådana bestämmelser i polislagen som i praktiken har visat sig vara oklara eller lämna rum för tolkning. Dessutom föreslås i synnerhet följande kapitelspecifika ändringar i polislagen:

Det föreslås att 2 kap. 3 § i polislagen ändras med anledning av riksdagens biträdande justitieombudsmans avgörande EOAK/23/2017 av den 21 april 2020. En polisman ska enligt förslaget ha rätt att gripa också andra personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar.

I fråga om 5 kap. i polislagen, som gäller hemliga metoder för inhämtande av information, föreslås det vissa ändringar. För det första föreslås det att tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning i fortsättningen inte längre ska sökas och beviljas enligt teleadress eller teleterminalutrustning, utan att det ska tas ställning till huruvida inhämtandet av teleinformation kan riktas mot vilken adress eller anordning som helst som används av en viss person.

Vidare föreslås det att datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information ska möjliggöras när det är fråga om att förebygga ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller när brottet är innehav av barnpornografisk bild.

När det gäller användning av täckoperationer föreslås det för det första att det vid utredning av dråp, mord eller dråp under förmildrande omständigheter i fortsättningen inte längre ska finnas något ytterligare krav på att den brottsliga verksamheten ska vara planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller att den ska kunna antas fortsätta eller upprepas. Det föreslås också att bestämmelserna om brott som begås under täckoperationer formuleras i form av befogenhetsbestämmelser.

I propositionen föreslås också att det ska bli möjligt att använda överskottsinformation vid utredning av vissa nya brott som bestraffas med ett maximalt straff på två år.

Det föreslås att teknisk observation av utrustning fogas till 5 a kap. 41 § i polislagen, varvid det nuvarande rättsläget förtydligas. I och med ändringen ska förbudet mot avlyssning och observation också gälla teknisk observation av utrustning i vissa situationer.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Genom förslagen föreslås inga nya myndigheter.

Vissa förslag bedöms spara de behöriga myndigheternas resurser. Eftersom det i och med förslaget inte längre kommer att finnas behov av att ansöka om och behandla ett nytt tillstånd alltid när det uppdragas en sådan av samma person använd teleadress eller teleterminalutrustning som

inte omfattas av tillståndet och som är väsentlig med tanke på inhämtandet av information, kan det antas att antalet domstolsbehandlingar som gäller teleavlyssning och teleövervakning minskar och att de resurser som behövs för behandlingar därmed kan sparas in.

När det gäller polisen kan förslaget ha måttliga konsekvenser i och med att det blir möjligt att använda datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information. Också användningen av täckoperationer kan i någon mån antas öka på grund av att det föreslås att förutsättningarna för användning av täckoperationer till vissa delar ska göras mindre strikta.

Ändringarna bör naturligtvis beaktas i myndigheternas befintliga och under utveckling varande ärendehanteringssystem, i vilka hemliga metoder för inhämtande av information registreras och hanteras. Förslagen bedöms i någon mån medföra behov av ändringar i systemen, vilket i sin tur medför kostnader.

Med beaktande av omfattningen av reformen i fråga är det dessutom klart att de tjänstemän som ska tillämpa polislagen behöver utbildning i samband med att den nya lagstiftningen införs.

4.2.2 Övriga samhällsliga konsekvenser

Genom gripande enligt 2 kap. 3 § i polislagen ingriper man särskilt i den personliga friheten. Genom användning av hemliga metoder för inhämtande av information ingriper man i de rättsintressen som är skyddade enligt grundlagen och de internationella förpliktelseerna i fråga om de mänskliga rättigheterna. Detta gäller i synnerhet rätten att röra sig fritt och skyddet för privatlivet. Med stöd av 21 § i grundlagen ska också rättsskyddsfrågor beaktas.

Det att polisen effektivt kan förhindra och avslöja brott främjar brottsbekämpningen och säkerheten.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

På det sätt som beskrivs närmare ovan baserar sig de föreslagna ändringarna i ärendet i stor utsträckning på observationer som gjorts om innehållet i lagstiftningen till exempel vid laglighetsövervakningen och i samband med den praktiska verksamheten. På basis av dessa observationer kan de föreslagna lagstiftningsåtgärderna anses vara motiverade. Olika alternativa regleringar har enligt behov beskrivits i bedömningen av nuläget, i det stycke som gäller respektive bestämmelse som föreslås bli ändrad.

I ärendet har man dessutom dryftat vissa frågor som trots allt inte har lett till att man skulle ha beslutat föreslå ändringar i lagstiftningen. Dessa har vid behov behandlats i bedömningen av nuläget och även i avsnittet om remissvaren.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

I detta avsnitt behandlas sådana frågor som har kommit upp och som har ansetts vara både principiellt viktiga och innehållsmässigt sådana att det har bedömts att de kan tillföra mervärde. I samband med det arbete som ledde till propositionen utreddes lagstiftningen i Sverige, Danmark, Estland, Tyskland och Nederländerna med avseende på dessa frågor.

I anslutning till utredningen av lagstiftningen i ovannämnda EU-medlemsstater, och i fråga om de tolkningar som gjorts utifrån utredningen och de slutsatser som dragits av dem, bör man

beakta skillnaderna mellan de nämnda medlemsstaternas rättskulturer och i viss utsträckning även skillnaderna i deras lagstiftningstekniker. Vid utredning och tolkning av lagstiftningslösningar i andra medlemsstater bör man således allmänt komma ihåg skillnaderna i utgångspunkterna för lagstiftningen i de stater som jämförelsen gäller, med beaktande av skillnaderna i bland annat ländernas rättstraditioner samt deras historiska och samhällseliga bakgrund.

5.2.1 Täckoperationer och förutsättningarna för täckoperationer i synnerhet i samband med enskilda brott mot liv

Sverige

I Sverige finns det inga särskilda bestämmelser i lag om täckoperationer eller förutsättningarna för täckoperationer, utan användningen av täckoperationer vid utredning av brott baserar sig på de allmänna bestämmelserna i polislagen.¹ I Sverige har det således inte uttryckligen i lag ställts särskilda krav med avseende på täckoperationer, såsom att verksamheten ska vara planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller att det ska kunna antas att den fortsätter eller upprepas. Täckoperationer styrs dock allmänt av nödvändighetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

Danmark

I Danmark finns bestämmelser om förutsättningar för täckoperationer i 754 a § i rättegångsbalken. I regel är täckoperationer möjliga endast i fråga om sådana brott som kan leda till ett fängelsestraff på minst sex år. En ytterligare förutsättning är att det finns en grundad misstanke om brott eller försök till brott och att täckoperationen är av särskild vikt för utredningen.

Estland

I 3 kap. i Estlands straffprocesslag finns bestämmelser om övervakningsåtgärder (jäljitystoimingud). Med tanke på detta avsnitt är det skäl att beakta att när man talar om de lagstadgade övervakningsåtgärder som tillämpas i Estland² är det i princip fråga om likadana hemliga tvångsmedel som i bestämmelserna i 10 kap. i tvångsmedelslagen. I nämnda 3 kap. föreskrivs i 126(1) § om de allmänna förutsättningarna för åtgärderna, och i 126(2) § föreskrivs närmare om grunderna för verksamheten (jälitustoimingu tegemise alused). Den andra punkten i den sistnämnda bestämmelsen innehåller en likadan separat förteckning över brott som kan motivera en åtgärd som det finns i 10 kap. 3 § 2 mom. i tvångsmedelslagen, det vill säga brott som möjliggör övervakningsåtgärder. Enligt bestämmelsen är det möjligt att genomföra övervakningsåtgärder när det gäller sådana brott som nämns i den ovan nämnda förteckningen över brott, i syfte att uppdaga, förhindra och utreda brott. Det är värt att särskilt notera att det enligt bestämmelsen uttryckligen är möjligt att genomföra en täckoperation också i fråga om ett enskilt brott mot liv.

Tyskland

I 110 a § i den tyska straffprocesslagen föreskrivs det om täckoperationer och förutsättningarna för täckoperationer. I regel är täckoperationer möjliga när det finns tillräckligt med faktiska indikationer på att ett brott med betydande inverkan har begåtts. Ur bestämmelsen framgår se-

---

¹ Polislag (1984:387). Med tanke på den fråga som granskas här kan särskild uppmärksamhet fästas vid 8 § i lagen.

² På estniska *jäljitystoimingud* och på engelska *surveillance activities*.

parat att det brott som är under utredning kan ha begåtts i samband med narkotika- eller vapenhandel, valutaförfalskning eller förfalskning av officiella stämplat, och att det kan hänföra sig till statens säkerhet, samt att det kan ha begåtts av en medlem i en organiserad kriminell sammanslutning eller annars i anslutning till organiserad brottslighet. Dessutom är det möjligt att använda täckoperationer vid utredning av sådana allvarliga brott där det på basis av vissa fakta finns risk för att det allvarliga brottet upprepas. Då är det tillåtet att använda täckoperationer vid utredningen, om andra utredningsmetoder inte garanterar att utredningen av ärendet genomförs eller om det är betydligt svårare att utreda brottet med dem.

Enligt den ovan beskrivna 110 a § har användningen av täckoperationer således inte begränsats till enbart organiserad brottslighet eller till en risk för upprepad allvarlig brottslighet. En huvudförutsättning för en täckoperation är med andra ord att brottet måste vara allvarligt och att det måste ha betydande inverkan, bland annat med tanke på samhällets rättsuppfattning och den allmänna trygghetskänslan. En ytterligare förutsättning är att andra utredningsmetoder inte garanterar att utredningen av ärendet genomförs eller att det är betydligt svårare att utreda brottet med dem. Sålunda anses till exempel ett enskilt brott mot liv, såsom dråp, vara ett sådant betydande brott för vilket det är möjligt att använda en täckoperation vid utredningen.

Nederländerna

I 126 h § i Nederländernas straffprocesslag föreskrivs om polisens infiltration och i 126 w § om civilpersoners infiltration. I regel kan infiltration användas endast vid utredning av allvarliga brott, i allmänhet när brotten har samband med organiserad brottslighet. När det gäller allvarliga brott hänvisas det i 126 h § till 67 § i samma lag, där det föreskrivs om förutsättningarna för häktning. Enligt den sistnämnda bestämmelsen betraktas som allvarligt brott sådana brott som kan leda till ett fängelsestraff på minst fyra år. Bestämmelsen innehåller också en separat förteckning över sådana brott för vilka häktning kan användas. Förteckningen innehåller dock inga hänvisningar till enskilda former av brott mot liv. Trots detta anses det vara möjligt att utnyttja infiltration också vid utredning av ett enskilt brott mot liv, i synnerhet med beaktande av att tröskeln på fyra år enligt 67 § överskrids i fråga om brott mot liv.

5.2.2 Sammandrag av förutsättningarna för täckoperationer i jämförelseländerna, framför allt när det gäller enskilda brott mot liv

Som grund för jämförelsen har i främsta hand fungerat 10 kap. 27 § 2 mom. i tvångsmedelslagen, enligt vilket en så kallad tilläggsförutsättning för att få rikta en täckoperation mot en person som är misstänkt för brott är att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas. Dessutom har i jämförelsen beaktats den i 10 kap. 3 § 2 mom. i tvångsmedelslagen ingående förteckningen över brott som motiverar en åtgärd.

I alla andra jämförda medlemsstater utom Sverige föreskrivs det uttryckligen i lag om täckoperationer och förutsättningarna för sådana. På basis av jämförelsen kan det konstateras att det endast i Estland uttryckligen har möjliggjorts att använda täckoperationer vid utredning av enskilda dråp. Med andra ord nämns dråp uttryckligen i de relevanta bestämmelserna i Estlands straffprocesslag.

Förutom i Estland verkar det dock i regel vara möjligt att använda täckoperationer (eller infiltration) vid utredning av enskilda brott mot liv i Tyskland och i Nederländerna. I fråga om dessa medlemsstater är situationen dock en annan än i Estland, eftersom det i Tysklands och Nederländernas bestämmelser som hänför sig till saken inte uttryckligen nämns enskilda brott mot liv,

utan det betraktas som möjligt att använda täckoperationer vid en utredning, om de allmänna förutsättningarna uppfylls (bl.a. brottets betydelse och allvarlighetsgrad samt det att tröskeln för påföljder överskrids). En allmän förutsättning i Tyskland och Nederländerna är med andra ord bland annat att det handlar om utredning av ett allvarligt brott, men brott mot liv betraktas både med tanke på individens rättsskydd och ur samhällets syn som sådana allvarliga brott i fråga om vilka det är motiverat att möjliggöra en täckoperation för utredning av brottet.

6 Remissvar

Den lagstiftning som föreslogs i de yttranden som lämnades om det utkast till proposition som föregick denna proposition ansågs till stora delar vara motiverad. Det redogörs mer detaljerat för remissvaren i ett separat sammandrag av remissyttrandena. Nedan koncentrerar man sig sammanfattningsvis på det som framförts i yttrandena särskilt till den del det i yttrandena föreslogs ändringar i det propositionsutkast som var på remiss.

Gripande av efterlysta och andra personer i 2 kap. 3 § i polislagen

Remissinstanserna ansåg att förslaget till ändring i huvudsak var motiverat. Bakgrunden till förslaget är ett ärende (EOAK/23/2017) som biträdande justitieombudsmannen på eget initiativ tagit för utredning. Det är fråga om huruvida den rättsliga grunden för förfarandet avseende personer som ska hämtas till domstolen är ändamålsenlig. Justitieombudsmannen ansåg i sitt utlåtande om utkastet till proposition att ändringsförslaget åtminstone delvis motsvarar de brister i bestämmelserna som biträdande justitieombudsmannen framfört i sitt beslut.

Rätten att få information enligt 4 kap. i polislagen

De ändringar som föreslogs i 4 kap. i polislagen ansågs delvis vara onödiga och att de var förknippade med vissa problem. Skyddspolisen konstaterade att de gällande bestämmelserna inte ger upphov till oklarheter eller lämnar rum för tolkning när det gäller rätten att få information enligt 4 kap. i polislagen. Den rätten hör också till skyddspolisen. Skyddspolisen är sådan polis som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i polislagen och den har polismän som hör till befälet. Sålunda finns det inget behov av att separat nämna polismän som hör till befälet vid skyddspolisen i 4 kap. 2 och 3 §.

Centralkriminalpolisen föreslog att användningsområdet för 4 kap. 3 § 1 mom. i polislagen med beaktande av konsekvensen i bestämmelserna i polislagen ska utvidgas till att gälla även avslöjande av brott. Enligt centralkriminalpolisen innebär ordalydelsen i 4 kap. 3 § 1 mom. också utmaningar i situationer där någon (en anonym person) hotar att ta livet av sig på ett discussionsforum på nätet, eftersom polisen är skyldig att handla i självmordssituationer. Ordalydelsen i 4 kap. 3 § 1 mom. i polislagen gör det dock inte möjligt att utreda t.ex. en viss IP-adress till något som någon skrivit på nätet för att utreda var den person som har hotat med självmord befinner sig för att personen i fråga ska kunna gripas. I fråga om 4 kap. 3 § 2 mom. hänvisar centralkriminalpolisen till högsta domstolens avgörande HD 2022:23. Högsta domstolen fastställde i sitt avgörande att en IP-adress kan vara både en personuppgift och trafikinformation. Centralkriminalpolisen anser att rättsläget i viss mån är oklart.

Vid beredningen av utkastet till regeringsproposition motiverades förslagen i 4 kap. i polislagen med ett tekniskt ändringsbehov. Utifrån remissvaren verkar det dock som om dessa tillägg inte behöver göras i paragraferna. De förslag som centralkriminalpolisen lyft fram är i sig beaktansvärda, men de är till sin karaktär sådana att det med beaktande av det som nämns i beslutet om

tillsättande av det projekt som gällde ändring av polislagen samt god lagberedning är ändamålsenligt att behandla dem i ett annat sammanhang. Med anledning av detta beslutade man vid den fortsatta beredningen att stryka de förslag som gällde 4 kap. i polislagen.

Hemliga metoder för inhämtande av information i 5 kap. i polislagen

Remissvaren var delvis delade när det gäller frågan om huruvida ett tillstånd till teleavlyssning och teleövervakning i 5 kap. 7 och 10 § i polislagen ska ändras till att vara personbundet i stället för att vara bundet till en viss teledress eller teleterminalutrustning. Trots att många remissinstanser ställde sig bakom förslaget, ansåg särskilt riksdagens justitieombudsman, Finlands Näringsliv EK, Förbundet för mänskliga rättigheter rf och Electronic Frontier Finland – Effi ry att förslaget är problematiskt.

Riksdagens justitieombudsman konstaterade att teleavlyssningen till denna del ändras så att den liknar den som finns i 5 a kap. 6 § i polislagen om civil underrättelseinhämtning och i 34–36 § i lagen om militär underrättelseverksamhet, där det också är möjligt att få tillstånd till teleavlyssning av en teledress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av målpersonen, dock utan att dessa adresser eller utrustningar behöver specificeras. Justitieombudsmannen bedömer dock att den föreslagna modellen inte verkar ha någon som helst utomstående kontroll över huruvida det är motiverat att rikta teleavlyssningen till en ny teleterminalutrustning eller teledress. Exempelvis vid användning av teleavlyssning vid underrättelseinhämtning ska underrättelsemyndigheten alltid fatta beslut om att rikta in teleavlyssningen på en ny teleterminalutrustning eller teledress, vilket i praktiken leder till att en anmälan lämnas in till underrättelsetillsynsombudsmannen (Lohse – Meriniemi – Honkanen; Tiedustelumeneelmä, s. 125). Med anledning av detta ansåg justitieombudsmannen att om lagen ändras i enlighet med förslaget, måste behövliga ändringar göras i statsrådets förordning om förundersökning, tvångsmedel och hemligt inhämtande av information om vad som ska antecknas i protokollet om teleavlyssning.

Finlands Näringsliv rf betonade att teleoperatörerna inte nödvändigtvis har tillgång till aktuell information om t.ex. dem som använder abonnemanget, och det innebär att de kan inte ansvara för utredningen av vilka abonnemang en person använder. Enligt Förbundet för mänskliga rättigheter bör det i lagen åtminstone tas in de grunder på vilka en teledress eller en teleterminalutrustning kan anmälas för avlyssning eftersom en viss misstänkt sannolikt använder den. Dessutom ska det av lagen framgå vem som är behörig vid polisen att underrätta teleoperatören om vilka adresser eller vilken teleterminalutrustning som ska vara föremål för avlyssning.

Vid den fortsatta beredningen har den grundläggande lösning som föreslogs i det utkast till proposition som var på remiss bibehållits, men med anledning av remissvaren har vissa ändringar gjorts i propositionen. Enligt propositionen ska en anhållningsberättigad polisman och en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen för det första fatta ett beslut som är fristående från de teledresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot och som är föremål för laglighetsövervakning och i vilket det uttryckligen ska motiveras varför de teledresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot har valts. I 5 kap. 58 § som gäller underrättelse om hemligt inhämtande av information föreskrivs det dessutom att det i underrättelsen till en person om teleavlyssning eller teleövervakning också ska specificeras de teledresser och teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot. Frågan har betydelse förutom med avseende på rättsskyddsgarantierna för den som är föremål för inhämtandet av information – såsom t.ex. klagan, brottsanmälan eller skadeståndstalan – också med avseende på domstolens rätt att få information på grund av 5 kap. 58 § 4 mom.

I övrigt kan följande konstateras med anledning av remissvaren. I propositionen föreslås det inte till denna del några ändringar i bestämmelserna om förutsättningarna för metoderna för inhämtande av teleinformation eller t.ex. i fråga om vilka anslutningar eller anordningar som kan bli föremål för metoder för inhämtande av teleinformation. Det är endast fråga om en ändring av beslutsnivån i en fråga där en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen även i nuläget har haft en stark ställning. Delvis av samma orsak har det inte ansetts vara motiverat att skapa en ny beslutsnivå för förfarandet genom att i stället för ett beslut av en allmänt anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen kräva t.ex. ett beslut av åklagaren. Samtidigt är det skäl att beakta att motiveringsskyldigheten för en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen i fråga om de teleadresser och teleterminalutrustningar som är föremål för åtgärden till följd av den föreslagna ändringen kommer att öka jämfört med nuläget.

I propositionen föreslås det inte heller att teleoperatörernas roll ska ändras, utan operatörernas verksamhet ska i denna fråga även i fortsättningen grunda sig på myndighetsbeslut. Det är uppenbart att metoderna för inhämtande av teleinformation också i dagens läge har kunnat gälla andra personer än den som är föremål för inhämtandet av informationen. I propositionen föreslås det dock att skyldigheten att avbryta teleavlyssning ska kvarstå i de fall som avses i 5 kap. 56 § i polislagen, och det föreslås att även teleövervakning inkluderas i den bestämmelsen.

I fråga om termen förmedlingsavgift, som föreslås i 6 § i kapitlet, framhöll Transport- och kommunikationsverket att termen till följd av den ändring som görs kommer att avse olika saker i polislagen och i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Myndigheten ansåg att de begrepp i polislagen som gäller kommunikation och lokaliseringsavgifter kan behöva definieras direkt i polislagen utan hänvisningar till lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, eftersom det i vilket fall som helst inom de närmaste åren sannolikt blir aktuellt att frigöra terminologin, eller åtminstone ändra den, i samband med att förordningen om integritet och elektronisk kommunikation träder i kraft. I den fortsatta beredningen har det därför beaktats att också termen identifieringsavgift, som det föreslår att ska ändras, används i en annan betydelse i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation än i polislagen. I denna fråga har det bedömts vara motiverat att göra en mer omfattande översyn av de begrepp i polislagen som gäller kommunikation och lokaliseringsavgifter i samband med att begreppen också annars diskuteras i framtiden. Till exempel den översyn som eventuellt görs med anledning av förordningen om integritet och elektronisk kommunikation, och som det också hänvisas till i yttrandet, är i detta avseende viktig. Med anledning av yttrandet har terminologin dock förenhetligats också i fråga om förmedlingsavgifter i 5 kap. 6 §, och i 8 § i kapitlet framhålls att definitionen av förmedlingsavgifter uttryckligen omfattar de förmedlingsavgifter som avses i polislagen och att de är samstämmiga med motsvarande avgifter i tvångsmedelslagen.

Flera remissinstanser yttrade sig om det förslag i fråga om 5 kap. 11 § som gäller utvidgande av bestämmelsen om inhämtande av basstationsavgifter till att omfatta även andra avgifter om teleterminalutrustning och teleadresser som i en viss definierad geografisk position lagras i en databas hos en av informationssamhällets tjänsteleverantörer. Till exempel Finlands näringsliv rf motsatte sig ändringen och ansåg att det är fråga om en mycket betydande utvidgning av den nuvarande lagstiftningen och att kretsen av dem som behandlar känsliga lokaliseringsavgifter och meddelandeavgifter blir större, vilket leder till en ökad risk i fråga om skyddet för personavgifter. Transport- och kommunikationsverket ansåg att det är oklart vilka aktörer de tjänsteleverantörer som avses i paragrafen är och bedömde att de lokaliseringsavgifter som enligt förslaget ska omfattas av paragrafen sannolikt skulle skilja sig från basstationsavgifterna, bland annat i fråga om lägets noggrannhet, vilket innebär att inhämtandet av dem skulle innebära ett större ingripande när det gäller integritetsskyddet i fråga om den som är föremål för åtgärden.

Vid beredningen av utkastet till regeringsproposition har förslaget framför allt motiverats med lagstiftningens teknikneutralitet. Det är i sig klart att tjänsteleverantörer inom elektronisk kommunikation samlar in lokaliseringssuppgifter från kundernas teleterminalutrustning och telean slutningar till sina egna databaser. Utifrån remissvaren verkar det dock som om uppgifterna i fråga inte nödvändigtvis med tanke på skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna eller de aktörer som samlar in data kan jämföras med de basstationsuppgifter som avses i paragrafen. I fråga om de uppgifter som enligt förslaget ska tilläggas var motiveringen dock otillräcklig och flera frågor som är centrala med tanke på bedömningen har blivit obesvarade. Med anledning av detta beslutade man vid den fortsatta beredningen att stryka det förslag som gällde 5 kap. 11 § i polislagen. Samtidigt har man i 11 kap. 1, 53 och 57 § strukit de förslag som följde av detta förslag och korrigerat föreslagna hänvisningar i vissa paragrafer.

Remissinstanserna förhöll sig i regel positivt till det förslag som gäller 5 kap. 15 § 3 mom. om datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information. Vid den fortsatta beredningen har man på de grunder som konstateras i utkastet till propositionen hållit sig till den föreslagna lösningen för bestämmelserna, vilken har bedömts minska behovet av att använda sådana täckoperationer i datanätet som vanligtvis i större utsträckning ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna för den som är föremål för inhämtandet av information.

I fråga om de ändringsförslag i 5 kap. 17 och 23 § i polislagen som gäller så kallad tangentavlyssning ansåg Centralkriminalpolisen att det vore naturligare att koppla tangentavlyssningen till genomförande genom teknisk observation av utrustning istället för teknisk avlyssning. Dessutom bedömde riksdagens justitieombudsman att det med tanke på skyddet för hemfriden krävs noggrant övervägande om huruvida det har betydelse om den verksamhet som spåras genom tangentavlyssningen pågår i ett utrymme som används för boende eller om den pågår i något annat utrymme. Vid den fortsatta beredningen har man hållit sig till den lösning som föreslås i betänkandet och som grundar sig på bland annat 5 kap. 23 § 2 mom., som allmänt avgränsar tillämpningsområdet för teknisk observation av utrustning och teknisk avlyssning. Vid den fortsatta beredningen har det inte heller ansetts att det finns grunder för att avvika från förvaltningsutskottets uppfattning att teknisk observation inte ingriper i skyddet för hemfriden, då man genom åtgärden inte inhämtar information om det utrymme där den utrustning som är föremål för underrättelseinhämtningen finns, utan enbart om användningen av och innehållet i utrustningen (FvUB 36/2018 rd s. 45–46).

Några remissinstanser uttryckte tvivel när det gäller de tillägg som i utkastet till proposition föreslogs i fråga om de brott som utgör grund för användning av överskottsinformation (5 kap. 54 § 2 mom.). Utöver allmänna iakttagelser om brottens allvarlighetsgrad gällde kritiken främst förslaget att ta in narkotikabrott i förteckningen. Helsingfors hovrätt ansåg att förslaget till denna del inte bör godkännas i den föreslagna formen. Å andra sidan föreslog vissa remissinstanser att skjutvapenbrott ska tas in i förteckningen, och Suomen Syyttäjähdistys ry bedömde att det kan finnas behov av att möjliggöra användning av överskottsinformation också i fråga om brott mot tjänsteplikt. Vid den fortsatta beredningen har den lösning som föreslogs i betänkandet bibehållits, med beaktande av de motiveringar till detta som lades fram i utkastet till proposition.

I utkastet till proposition föreslogs i 5 kap. 55 § i polislagen en ändring som motsvarar den ändring som föreslås i den proposition om ändring av tvångsmedelslagen som har anknytning till denna proposition. I remissvaren konstaterades det att det i viss mån förblir oklart vad syftet med förslaget är. Den gällande lagstiftningen räcker för att täcka också de situationer som avses i det föreslagna nya 3 mom. Med anledning av detta beslutade man vid den fortsatta beredningen att stryka det förslag som gällde 5 kap. 55 § i polislagen.

Skyddspolisen ansåg att det på grund av hänvisningsbestämmelsen i 5 a kap. 47 § 6 mom. finns behov av att nämna en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen som behörig tjänsteman i bestämmelsen om anhållan om att skjuta upp underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel i 10 kap. 60 § 3 mom. i tvångsmedelslagen. Frågan har bedömts vid den fortsatta beredningen och ett alternativ är att föreskriva om detta i 5 a kap. i polislagen, vilket kan vara tydligare med tanke på systematiken mellan polislagen och tvångsmedelslagen.

7 Specialmotivering

Polislag

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Polisens uppgifter. Det föreslås att det till 3 mom. fogas en förtydligande hänvisning enligt vilken bestämmelser om ordnandet av polisförvaltningens uppgifter finns i polisförvaltningslagen (110/1992).

2 kap. Allmänna befogenheter

3 §. Gripande av efterlysta och andra personer. På de grunder som närmare beskrivs i avsnittet om nuläget föreslås det att det till slutet av paragrafens 1 mom. fogas en ny mening enligt vilken en polisman ska ha rätt att gripa också andra personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar.

Frågan om huruvida den rättsliga grunden för förfarandet avseende personer som ska hämtas till domstolen är ändamålsenlig har riksdagens biträdande justitieombudsman ansett vara problematisk – inbegripet det hur förfarandet ordnas när det gäller efterlysningar i avhämtningsärenden (EOAK/23/2017).

5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information

5 §. Teleavlyssning och dess förutsättningar. Det föreslås att definitionen för *teleavlyssning* i paragrafens 1 mom. ändras så att teleavlyssning avser att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teleadress eller teleterminalutrustning och som förmedlas i ett i 3 § 43 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) avsett allmänt kommunikationsnät eller i ett därtill anslutet kommunikationsnät avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och av de förmedlingsuppgifter i anslutning till det som avses i 8 § i detta kapitel.

Genom ändringen preciseras användningsområdet för teleavlyssning, som uttryckligen gäller ett meddelande som förmedlas. Dessutom beaktas den ändring som föreslås för kapitlets 8 § och som innebär att det i fortsättningen i stället för identifieringsuppgifter hänvisas till förmedlingsuppgifter.

6 §. Inhämtande av information i stället för teleavlyssning. Med anledning av den ändring som föreslås för 5 § föreslås det att 6 § 1 mom. ändras så att där hänvisas till en sådan kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Förslaget innebär dessutom att den terminologiska ändring som föreslås för kapitlets 8 § och som gäller ersättande av termen *identifieringsuppgift* med termen *förmedlingsuppgift* beaktas.

7 §. Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information. Utifrån de motiveringar som anförs ovan i avsnittet om nuläget föreslås att det i 2 mom. görs en precisering om

att tillstånd till teleavlyssning och sådant inhämtande av information som avses i kapitlets 6 § 2 mom. ska ges från den dag då tillstånd ges. På basis av ändringen är det klart att ett tillstånd inte kan beviljas så att det börjar vid en senare tidpunkt, även om ett föregående tillstånd fortfarande är i kraft fram till tidpunkten i fråga.

Det föreslås att 5 punkten i paragrafens 3 mom. stryks. Till följd av ändringen ska det i yrkanden och beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning inte längre separat behöva räknas upp alla de teleterminalutrustningar eller teleadresser som yrkandet eller beslutet gäller, utan tillstånd som hänför sig till sådana meddelanden som härstammar från en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av den som är föremål för inhämtandet av information eller som kan tas emot av sådan utrustning ska kunna beviljas av en domstol utan att dessa adresser eller utrustningar behöver specificeras. Polisen ska efter ändringen inte heller separat behöva ansöka om enskilda tillstånd för sådana teleadresser eller teleterminalutrustningar som innehas av en person och som upptäcks först efter det att tillståndet beviljats. Också för åtgärder som gäller sådana teleadresser eller teleterminalutrustningar ska dock det ursprungliga beslutets giltighetstid gälla.

Det föreslås vidare att 3 mom. ändras så att det av momentet uttryckligen framgår att teleavlyssningen också kan gälla en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas av en person som inte är känd. Detta genomförs genom komplettering av 2 punkten i momentet så att där nämns att ett yrkande och ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning i de fall när personen inte är känd ska innehålla uppgift om den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot. I sådana situationer är det fortfarande motiverat att det yrkande och det beslut som tillståndet hänför sig till kan riktas mot en viss teleadress eller teleterminalutrustning. Yrkandet och beslutet ska dock i stället för att riktas mot en teleadress eller teleterminalutrustning riktas mot en specifik person genast när man kan namnge personen.

Vidare föreslås det att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket beslut om de teleadresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot ska fattas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, utom i situationer där den person som avses i 3 mom. 2 punkten inte är känd. I beslutet ska valet av de teleadresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot motiveras. Bestämmelsen kompletterar den ändring som föreslås för 3 mom.

Den anhållningsberättigade polismannen eller den polisman som hör till befälet vid skyddspolisen ska enligt förslaget ansvara för att utreda de teleanslutningar och teleterminalutrustningar som personen använder. Ett beslut ska fattas både när det är fråga om teleadresser eller teleterminalutrustning som hänför sig till ett nytt teleavlyssningstillstånd och när det är fråga om att lägga till en ny teleadress eller teleterminalutrustning för samma person i ett ärende som gäller samma brott. Med motiveringar till valet av de teleadresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot avses ändamålsenliga motiveringar till varför just dessa adresser eller utrustningar ska anses vara i en viss persons besittning eller ska anses vara sådana att de sannolikt annars används av personen i fråga. Utredning av identifieringsuppgifterna för de teleadresser och teleterminalutrustningar vilka används av den person som är föremål för inhämtandet av information och vilka teleavlyssningen riktas mot är fortsättningsvis ett ärende som ska utredas under tjänsteansvar av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen. Avsikten är att man genom tillräcklig förhandsutredning ska minska förekomsten av sådana i 5 kap. 56 § i polislagen avsedda situationer där teleavlyssningen riktas mot andra meddelanden än meddelanden från eller till den person som är föremål för tillståndet.

8 §. Teleövervakning och dess förutsättningar. Det föreslås att definitionen av teleövervakning i paragrafens 1 mom. ändras så att det i stället för att vara fråga om inhämtande av identifieringsuppgifter är fråga om inhämtande av förmedlingsuppgifter om meddelanden som en kommunikationsförmedlare har i sin besittning. Genom ändringen ändras inte användningsområdet för teleövervakning.

10 §. Beslut om teleövervakning. I propositionen föreslås det för det första att det till 1 mom. fogas en hänvisning till 9 § 6 punkten i kapitlet. I enlighet med vad som konstaterats ovan i samband med granskningen av nuläget hänvisas det inte alls till punkten i fråga i 10 §, som gäller beslut om teleövervakning. Utifrån 10 § 1 mom. bestäms den beslutande myndigheten när det gäller de andra punkterna i momentet. Huvudregeln för de övriga punkternas del är reglering enligt 1 mom., så att det är domstolen som beslutar om teleövervakning på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. När det finns skäl att misstänka att en person gör sig skyldig till utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel, är det motiverat att föreskriva att det i fråga om teleövervakning är domstolen som har beslutanderätten.

Dessutom föreslås att det görs motsvarande ändringar som det föreslås för kapitlets 7 § i fråga om teleavlyssning, och i stort sett på samma grunder. Utifrån de motiveringar som anförs ovan i avsnittet om nuläget föreslås att det i paragrafens 5 mom. görs en precisering om att tillstånd till teleövervakning kan ges och beslut fattas endast räknat från den dag då tillståndet ges eller beslutet fattas. På basis av ändringen är det klart att ett tillstånd inte kan beviljas så att det börjar vid en senare tidpunkt, även om ett föregående tillstånd fortfarande är i kraft fram till tidpunkten i fråga.

Det föreslås också att 6 punkten i paragrafens 6 mom. stryks. Till följd av ändringen ska det i yrkanden och beslut om teleövervakning inte längre separat behöva räknas upp alla de teleterminalutrustningar eller teledresser som yrkandet eller beslutet gäller, utan domstolen ska kunna bevilja tillstånd allmänt i fråga om teledresser eller teleterminalutrustningar som innehas eller sannolikt annars används av en viss person utan att dessa adresser eller utrustningar behöver specificeras. Polisen ska efter ändringen inte heller separat behöva ansöka om enskilda tillstånd för sådana teledresser eller teleterminalutrustningar som innehas av en person och som upptäcks först efter det att tillståndet beviljats. Också för åtgärder som gäller sådana teledresser eller teleterminalutrustningar ska dock det ursprungliga beslutets giltighetstid gälla.

Det föreslås vidare att 6 mom. ändras så att det av momentet uttryckligen framgår att teleövervakningen också kan riktas mot en teledress eller teleterminalutrustning som innehas av en person som inte är känd. Detta genomförs genom komplettering av 2 punkten i momentet så att där nämns att ett yrkande och ett beslut om teleövervakning i de fall när personen inte är känd ska innehålla uppgift om den teledress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot. I sådana situationer är det fortfarande motiverat att det yrkande och det beslut som tillståndet hänför sig till kan riktas mot en viss teledress eller teleterminalutrustning. Yrkandet och beslutet ska dock i stället för att riktas mot en teledress eller teleterminalutrustning riktas mot en specifik person genast när man kan namnge personen.

Vidare föreslås det att det till paragrafen fogas ett nytt 7 mom., enligt vilket beslut om de teledresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot ska fattas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, utom i situationer där personen inte är känd. I beslutet ska valet av de teledresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot motiveras. Bestämmelsen kompletterar den ändring som föreslås för 6 mom.

Den anhållningsberättigade polismannen eller den polisman som hör till befälet vid skyddspolisen ska sålunda enligt förslaget ansvara för att utreda de teleanslutningar och teleterminalutrustningar som personen använder. Ett beslut ska fattas både när det är fråga om teleadresser eller teleterminalutrustning som hänför sig till ett nytt teleövervakningstillstånd och när det är fråga om att lägga till en ny teleadress eller teleterminalutrustning för samma person i ett ärende som gäller samma brott. Med motiveringar till valet av de teleadresser eller teleterminalutrustningar som åtgärden riktas mot avses ändamålsenliga motiveringar till varför just dessa adresser eller utrustningar ska anses vara i en viss persons besittning eller ska anses vara sådana att de sannolikt annars används av personen i fråga. Utredning av identifieringsuppgifterna för de teleadresser och teleterminalutrustningar som används av personen och som teleövervakningen riktas mot ska fortsättningsvis vara ett ärende som ska utredas under tjänsteansvar av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen. Avsikten är att man genom tillräcklig förhandsutredning ska minska förekomsten av sådana i 5 kap. 56 § i polislagen avsedda situationer där teleövervakningen riktas mot andra meddelanden än meddelanden från eller till den person som är föremål för tillståndet.

15 §. Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket polisen får rikta datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller om det är fråga om ett brott som avses i 17 kap. 19 § i strafflagen. Bestämmelsen motsvarar i stor utsträckning 5 kap. 28 § 3 mom. som gäller datanätsbaserade täckoperationer.

Så som det konstaterats ovan, i avsnittet om bedömning av nuläget, är det för interaktionen mellan människor i datanät typiskt att man inte alltid känner till den andra partens identitet, utan att denna kan uppträda till exempel under pseudonym. Dessutom kan förtäckt inhämtande av information i ett datanät dokumenteras enklare och noggrannare än när det är fråga om andra metoder för förtäckt inhämtande av information, så i efterhand kan det på ett tillförlitligt sätt utredas hur man har gått till väga vid det förtäckta inhämtandet av information. I en IT-miljö finns inte heller samma säkerhetsrisker som när det gäller sedvanliga metoder för förtäckt inhämtande av information. Dessa omständigheter inverkar på att det är motiverat att tröskeln för datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information ska vara lägre än för annat förtäckt inhämtande av information. Dessutom kan det med avseende på den hänvisning till 17 kap. 19 § i strafflagen som föreslås finnas i momentet konstateras att barnpornografibrott under de senaste åren i allt högre grad begås på internet. För att dessa ska kunna utredas, behövs sådana metoder för inhämtande av information som kan användas i datanät. Förtäckt inhämtande av information kan bedömas vara nödvändigt och outhärligt i många situationer för att förhindra brott. Av denna anledning föreslås det att datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information ska kunna användas också för att utreda innehav av barnpornografisk bild.

17 §. Teknisk avlyssning och dess förutsättningar. Det föreslås att paragrafens 2 mom. ändras med anledning av det som i beskrivningen av nuläget konstateras i fråga om 5 kap. 23 § så att polisen får rikta teknisk avlyssning mot en teknisk anordning oberoende av på vilken plats anordningen finns, om avlyssningen gäller endast en teknisk anordning och inte det utrymme där anordningen finns. Avsikten är att, för att utreda innehållet i ett meddelande, göra det möjligt att använda tangentavlyssning som teknisk avlyssning i sådana fall där avlyssningen enbart riktar sig mot en anordnings tangentbord och det inte genom avlyssningen går att få information om det utrymme där anordningen i fråga finns.

23 §. Teknisk observation av utrustning och dess förutsättningar. I propositionen föreslås att paragrafens 2 mom. om teknisk observation av utrustning och om förutsättningarna för det ändras så att teknisk observation av utrustning inte får riktas mot sådana förtroliga meddelanden som omfattas av de bestämmelser i ifrågavarande kapitel som gäller teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation än observation av utrustning. Avsikten är att klargöra att teknisk observation av utrustning, trots det som sagts, lämpar sig för sådan information som finns i utrustningen innan observationen inleds eller som upptas av utrustningen medan observationen pågår. Av tydlighetsskäl kan det anses vara motiverat att formuleringen i tillämplig utsträckning följer den formulering som den i 8 kap. 20 § 2 mom. i tvångsmedelslagen använda formuleringen för genomsökning av utrustning, eftersom avsikten är att uppnå en motsvarande begränsning. Syftet med den föreslagna ändringen är inte att ändra innehållet i den gällande bestämmelsen, utan avsikten är att skapa klarhet i rättsläget till denna del.

Genom teknisk observation av utrustning ska det inte gå att kringgå tillämpning av de bestämmelser om metoder för inhämtande av information som det hänvisas till i momentet eller till exempel förutsättningarna för användning av dessa metoder. Om det under den tid som den tekniska observationen av utrustning pågår framgår att observationen riktas mot ett sådant förtroligt meddelande som avses i momentet, ska observationen avbrytas så snart som möjligt och upptagningarna och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom observationen av utrustningen genast utplånas.

25 §. Inhämtande av identifieringsuppgifter för teledresser eller teleterminalutrustning. Det föreslås att begränsningen i 2 mom. om att det för inhämtande av identifieringsuppgifter för teledresser eller teleterminalutrustning får användas bara sådana tekniska anordningar som kan användas endast för detta ändamål ska strykas. Egenskaperna hos en anordning som lämpar sig för åtgärden ska således inte i fortsättningen begränsas. Det väsentliga är däremot att polisen med stöd av paragrafen även i fortsättningen, om övriga förutsättningar uppfylls, med tekniska anordningar ska få skaffa endast identifieringsuppgifter för teledresser eller teleterminalutrustning. Dessutom görs i momentet en förtydligande språklig ändring i anslutning till det som behandlas ovan, och hänvisningen till Kommunikationsverket ersätts med en hänvisning till det nuvarande Transport- och kommunikationsverket.

28 §. Täckoperationer och förutsättningar för sådana. Utifrån vad som anförs ovan i bedömningen av nuläget föreslås det att 2 mom. i paragrafen ändras så att det när en täckoperation grundar sig på dråp enligt 21 kap. 1 § i strafflagen eller mord enligt 2 § eller dråp under förmildrande omständigheter enligt 3 § i samma kapitel med avseende på täckoperationen inte ska förutsättas att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas. Till övriga delar föreslås att förutsättningarna för täckoperationer förblir oförändrade också vid förhindrande av dessa brott.

29 §. Brottförbud. Av de skäl som närmare beskrivs i bedömningen av nuläget föreslås det att 2 mom. skrivs i form av en behörighetsbestämmelse, för att reglera vad en polisman som företar en täckoperation får göra i de situationer och under de förutsättningar som närmare anges i bestämmelsen. I paragrafens 1 mom. ska fortsättningsvis föreskrivas att en polisman som företar en täckoperation inte får begå brott eller ta initiativ till ett brott. Enligt 2 mom. får en polisman som företar en täckoperation, trots vad som föreskrivs i 1 mom., begå en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, eller en trafikförseelse, om gärningen är nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas.

Momentet förblir därmed oförändrat till sitt innehåll i övrigt, men där görs de ändringar som följer av att bestämmelsen formuleras i form av en behörighetsbestämmelse. Dessutom ändras momentet på grund av att det i enlighet med 160 § i den nya vägtrafiklagen endast är en avgift för trafikförseelse som kan påföras, i stället för ordningsbot.

30 §. Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser. På motsvarande sätt som för 29 § 2 mom. föreslås det med avseende på 30 § 1 mom. av de skäl som närmare beskrivs i bedömningen av nuläget att momentet skrivs i form av en behörighetsbestämmelse, för att reglera vad en polisman som företar en täckoperation i samband med deltagande i en kriminell sammanslutnings verksamhet får göra i de situationer och under de förutsättningar som närmare anges i bestämmelsen. Momentet förblir därmed oförändrat till sitt innehåll i övrigt, men där görs de ändringar som följer av att bestämmelsen formuleras i form av en behörighetsbestämmelse.

45 §. Förfarandet i domstol. Det föreslås att paragrafens 3 mom., med anledning av de ändringar som föreslås för 7 och 10 § i kapitlet, begränsas till att gälla endast situationer där ett yrkande som gäller teleavlyssning eller teleövervakning fortsättningsvis ska riktas mot en viss teleadress eller teleterminalutrustning som är föremål för en åtgärd, därför att den misstänkta personen inte är känd.

50 §. Förbud mot avlyssning och observation. Det föreslås att paragrafen ändras så att också teknisk observation av utrustning inkluderas i den. Detta är en ändring som förbättrar rättsskyddet för den som är föremål för inhämtandet av information, eftersom teknisk observation av utrustning också kan riktas mot ett sådant förtroligt meddelande som omfattas av förbud mot avlyssning och observation.

54 §. Användning av överskottsinformation. På de grunder som anförs ovan i bedömningen av nuläget föreslås det att följande brott som bestraffas med ett maximistraff på två års fängelse fogas till 2 mom.: givande av muta, givande av muta i näringsverksamhet, tagande av muta i näringsverksamhet, tagande av muta, brott mot tjänsthemlighet, missbruk av tjänsteställning och narkotikabrott. Förutsättningarna för användning av överskottsinformation ändras inte i övrigt. Enligt förslaget ska överskottsinformation i fortsättningen få användas också om användningen av överskottsinformation kan antas vara av synnerligen stor vikt för utredningen av ett brott och det är fråga om något av de i paragrafen nämnda brotten.

56 §. Avbrytande av teleavlyssning, teleövervakning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning. Det föreslås för det första att paragrafen delas upp i två moment så att sista meningen, som gäller teknisk observation av utrustning, blir 2 mom.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om teleövervakning. Förslaget innebär dessutom att formuleringen ändras, för att klargöra att skyldigheten att avbryta användningen av en metod för inhämtande av information och att utplåna upptagningar och uppgifter samt anteckningar om dem uttryckligen gäller sådana situationer som avses i paragrafen. Om en person som är föremål för till exempel teleavlyssning inte alls använder den anordning som avlyssningen riktas mot, ska avlyssningen till denna del avbrytas helt och hållet, och de meddelanden som fås genom den och anteckningarna om meddelandena ska utplånas. Om det dock är fråga om att en anordning som annars används av viss person bara emellanåt har använts av en annan person, förutsätter bestämmelsen endast att de meddelanden som fås då utplånas och inte att teleavlyssningen avbryts helt och hållet.

Paragrafens 2 mom. ska enligt förslaget ändras så att det stämmer överens med den föreslagna ändringen i 5 kap. 23 § 2 mom.

58 §. Underrättelse om hemligt inhämtande av information. Det föreslås att det av de orsaker som anges i den beskrivning av nuläget som gäller kapitlets 7 och 10 § till 58 § fogas en bestämmelse om att de teleadresser och teleterminalutrustningar som varit föremål för en åtgärd ska specificeras i en underrättelse om sådan teleavlyssning eller teleövervakning som riktats mot en person. Syftet med ändringen är också att säkerställa att den som varit föremål för inhämtande av information får kännedom inte bara om den teleavlyssning eller teleövervakning som riktats mot honom eller henne, utan också om vilka adresser eller anordningar åtgärden riktats mot, för att kunna garantera rättsskyddet i efterhand för den som varit föremål för inhämtandet av information. Samtidigt ska också den domstol som avses i 4 mom. få information om saken.

5 a kap. **Civil underrättelseinhämtning**

30 §. Kopieringsförbud som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter. Med anledning av den ändring som föreslås i 5 kap. 5 och 8 § föreslås det att paragrafen ändras så att det i fortsättningen ska talas om förmedlingsuppgifter.

41 §. Förbud mot avlyssning och observation vid civil underrättelseinhämtning. Det föreslås att sådan teknisk observation av utrustning som avses i 5 kap. 23 § av skäl som det hänvisas till i bedömningen av nuläget ska tas in i alla moment i paragrafen om förbud mot avlyssning och observation. I 2 mom. föreslås dessutom en justering i den finska språkdräkten, så att ordet ”tapahtuvan” ändras till ”toimitettavan”. Paragrafen kvarstår i övrigt oförändrad.

47 §. Underrättelse om användning av en metod för underrättelseinhämtning. Det föreslås att det till 6 mom. i paragrafen fogas en ny mening enligt vilken ett yrkande som hänför sig till behandling av en fråga enligt 10 kap. 60 § 3 mom. i tvångsmedelslagen om att skjuta upp eller avstå från underrättelsen om användning av en metod för underrättelseinhämtning ska framställas av en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen.

Efter att lagstiftningen om underrättelseinhämtning stiftades har det vid skyddspolisen inte funnits anhållningsberättigade polismän. För att skyddspolisen ska kunna tillämpa sin lagstadgade rätt att kräva att ingen underrättelse ska göras, måste en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen ha rätt att yrka att underrättelsen skjuts upp eller att man avstår från den. Det är fråga om en ändring som förtydligar rättsläget.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Med stöd av 5 kap. 65 § i polislagen kan genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om ordnande av och tillsyn över användningen av sådana hemliga metoder för inhämtande av information som avses i det kapitlet samt om dokumentering av åtgärderna och om de rapporter som ska lämnas för tillsynen.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen ska träda i kraft omkring ett halvt år efter att den har antagits och blivit stadfäst. När tidpunkten för ikraftträdandet bestäms, bör uppmärksamhet fästas vid de förändringar i myndigheternas verksamhet som propositionen medför och i anslutning till detta också vid att ändringarna i lagstiftningen förutsätter tillräcklig myndighetsutbildning.

Det föreslås att lagen ska innehålla en övergångsbestämmelse enligt vilken bestämmelserna i den nya lagen ska tillämpas på sådana hemliga metoder för inhämtande av information som är

i kraft vid lagens ikraftträdande. Detta innebär att en fortlöpande metod för inhämtande av information som bestämts före lagens ikraftträdande förblir i kraft vid den nya lagens ikraftträdande. På ikraftvarandet och upphävandet av metoden för inhämtande av information, liksom också annars på åtgärder som vidtas medan metoden är i kraft, ska enligt förslaget bestämmelserna i den nya lagen tillämpas.

10 Verkställighet och uppföljning

Eftersom flera av de ändringar som föreslås i propositionen är ytterst centrala både för de personer som är föremål för befogenheterna och för de myndigheter som i praktiken tillämpar bestämmelserna, bör den föreslagna lagstiftningens funktionalitet följas upp när den trätt i kraft, för att säkerställa att de effekter som eftersträvas med förslagen uppnås. På motsvarande sätt bör reformens inverkan på polisens arbetsmängd följas upp.

11 Förhållande till andra propositioner

Riksdagen behandlar Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av tvångsmedelslagen och förundersökningslagen och till vissa lagar som har samband med dem (RP 217/2022 rd). De ändringar i 5 kap. polislagen som föreslås i denna framställning har samband med ändringarna i 10 kap. tvångsmedelslagen.

Den 27 juni 2022 godkände riksdagen totalrevidering av kapitel 20 om sexualbrott i strafflagen (RP 13/2022 rd, RSv 88/2022 rd). De ändringar som gjorts i 20 kap. i strafflagen och den övriga lagstiftningen med anledning av propositionen och som ska träda i kraft den 1 januari 2023 beaktas i de bestämmelser som föreslås i denna proposition.

Vid justitieministeriet tillsattes den 17 augusti 2021 en arbetsgrupp för att se över bestämmelserna om offentliga samfunds skadeståndsansvar. En dess uppgifter är att bereda ett förslag till relevanta särskilda bestämmelser om skadestånd i samband med användning av tvångsmedel och polisbefogenheter (OM045:00/2021). Arbetsgruppens förlängda mandat löper ut den 30 november 2022. Frågorna som arbetsgruppens mandat omfattar har inte behandlats i denna proposition.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I bedömningen av nuläget och i specialmotiveringen har man redan ovan bedömt frågor som hänför sig till grundlagen och till tillgodoseendet och skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna till den del de inverkar på hur de föreslagna bestämmelserna utformas och hur de ska tolkas. Också de högsta laglighetsövervakarnas och riksdagens grundlagsutskotts ställningstaganden har beaktats.

Genom polisens åtgärder ingriper man i de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen, särskilt i rätten till den personliga frihet och integritet som tryggas i 7 § i grundlagen, den rörelsefrihet som tryggas i 9 § 1 mom. i grundlagen, det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § och det egendomsskydd som tryggas i 15 § i grundlagen. När förslagen bedöms har också bestämmelserna om rättsskydd i 21 § i grundlagen betydelse. Samtidigt är det klart att förhindrande och avslöjande av brott och avvärjande av vissa faror är sådana mål som allmänintresset och det samhällsintresset starkt förutsätter.

De viktigaste med tanke på grundlagen kan i princip anses vara lagstiftningsändringar genom vilka myndigheterna ges nya befogenheter som gäller individen eller genom vilka befintliga

befogenheter utvidgas eller genom vilka individens rättigheter eller handlingsfrihet annars begränsas. Till denna del kan uppmärksamhet fästas vid att det i propositionen inte föreslås några helt nya befogenheter. I propositionen föreslås dock vissa ändringar i redan befintliga befogenheter, av vilka en del till sin karaktär utvidgar användningsområdet för befogenheten. Propositionen ska till denna del bedömas med avseende på de lagreservationer som ingår i grundrättighetsbestämmelserna, samtidigt med beaktande av de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande rättigheterna, såsom att en sådan begränsning ska vara noggrant definierad och exakt, att grunderna för begränsningen ska vara godtagbara, att kravet på proportionalitet ska vara uppfyllt, att rättssäkerhetsarrangemangen ska vara tillräckliga och att begränsningen inte får stå i konflikt med Finlands internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna.

På propositionens innehåll har också inverkat 2 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilket all utövning av offentlig makt ska bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. I propositionen eftersträvas därför en heltäckande och exakt reglering av myndigheternas befogenheter. Utvecklingen av regleringen på detta sätt har samband med förbättrandet av den rättsliga ställningen för personer som är föremål för myndigheternas befogenheter, inbegripet förbättrandet av rättsskyddsarrangemangen.

12.1 Gripande av efterlysta och andra personer

I propositionen föreslås det att 2 kap. 3 § i polislagen, där det föreskrivs om gripande av efterlysta, ska ändras. Det föreslås att till paragrafen fogas gripande av också andra personer än efterlysta. Ändringen har samband med det missförhållande i lagstiftningen som riksdagens justitieombudsman lyfte fram i sitt avgörande (EOAK/23/2017).

Enligt 7 § 3 mom. i grundlagen får den personliga integriteten inte kränkas och ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. Straff som innefattar frihetsberövande får dömas ut endast av domstol. Lagligheten av andra frihetsberövanden ska kunna underkastas domstolsprövning. Rättigheterna för den som har berövats sin frihet ska tryggas genom lag.

När det gäller skyddet för sådana grundläggande fri- och rättigheter som hänför sig till personlig integritet och frihet, utgår man alltså från att frihetsberövandet ska grunda sig på lag och att beslut om frihetsberövande i sista hand ska fattas av en oberoende domstol. När en domstol med stöd av processlagstiftningen beslutar om hämtning eller annat frihetsberövande, uppfylls kraven med avseende på de grundläggande och mänskliga rättigheterna till denna del.

Den centrala principen för utövandet av polisens befogenheter är att intrång inte får ske i någons rättigheter utan laglig grund och inte heller då i större utsträckning än vad som är nödvändigt för att trygga samhällets och andras intressen och rättigheter (RP 57/1994 rd, s. 6 och 19).

12.2 Hemliga metoder för inhämtande av information

12.2.1 Allmänt

I 5 kap. i polislagen, som gäller hemliga metoder för inhämtande av information, föreslås det vissa ändringar som är av betydelse med tanke på begränsningarna av de grundläggande fri- och rättigheterna. I denna granskning är för kapitlet av betydelse framför allt 10 § i grundlagen, enligt vilken vars och ens privatliv, heder och hemfrid är tryggade och närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden är okränkbar. Genom lag kan det dock föreskrivas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av

brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång och säkerhetskontroll och under frihetsberövande.

Utredning av brott kan ordagrant förstås endast som att det avser utredning av redan begångna brott. Utredning av brott i den mening som avses i 10 § 3 mom. i grundlagen anses dock också omfatta åtgärder som vidtas med anledning av en konkret, specificerad misstanke om brott, även om brottet ännu inte har hunnit begås. Således har till exempel teleövervakning trots 10 § 3 mom. i grundlagen ansetts kunna användas för att förhindra vissa brott (GrUU 5/1999 rd, GrUU 2/1996 rd). Tolkningen av 10 § 3 mom. i grundlagen har således utvidgats så att den också omfattar förhindrande av vissa brott redan tämligen snart efter reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet tog ställning till tolkningen av bestämmelsen också i sitt betänkande GrUB 4/2018 rd om ändring av grundlagen (s. 5–6). Utskottet konstaterar att begränsningsklausulen i 10 § 3 mom. i grundlagen redan före ikraftträdandet av den nya grundlagen (se t.ex. GrUU 2/1996 rd, GrUU 5/1999 rd) tolkats mycket konsekvent på så sätt att det betraktas som utredning av brott att åtgärder vidtas med anledning av en konkret och specificerad misstanke om brott trots att brottet ännu inte har omsatts i gärning. Det är alltså inte oklart hur bestämmelsen ska tolkas, utan tolkningen är etablerad.

12.2.2 Metoder för inhämtande av teleinformation och inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

I fråga om metoder för inhämtande av teleinformation föreslås det i propositionen att tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning i fortsättningen inte längre ska sökas och beviljas enligt vissa specifika teleadresser eller viss specifik teleterminalutrustning, utan att det ska tas ställning till huruvida metoder för inhämtandet av teleinformation kan riktas mot vilken adress eller anordning som helst som används av en viss person. Utredningen av identifieringsuppgifterna för de teleadresser och den teleterminalutrustning som en person använder ska enligt förslaget fortsättningsvis vara en uppgift som ska skötas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen. Samtidigt föreslås det att den anknytande bestämmelsen i 5 kap. 56 § i polislagen utvidgas så att den utöver avbrytande av teleavlyssning och vissa andra hemliga metoder för inhämtande av information också ska gälla avbrytande av teleövervakning, om det framgår att teleövervakningen riktas mot ett meddelande som kommer från eller är avsett för någon annan än den person som är föremål för tillståndet. Vidare ska i den underrättelse som görs i efterhand om teleavlyssning eller teleövervakning till personen specificeras de teleadresser och teleterminalutrustningar som varit föremål för åtgärden.

När det gäller den aktuella bedömningen är det väsentliga det att teleavlyssningen eller teleövervakningen ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna som riktar sig mot skyddet för förtrolig kommunikation. Av avgörande betydelsen i detta hänseende är inte antalet teleterminalutrustningar eller teleanslutningar som en person använder eller antalet teleavlyssningstillstånd som riktas mot dem. I stället är det väsentligt huruvida skyddet för en persons förtroliga kommunikation som är föremål för åtgärden kan begränsas genom teleavlyssning eller teleövervakning som riktas mot personens kommunikation. Det föreslagna påminner dock med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 35/2018 rd och GrUU 36/2018 rd) om bestämmelserna i 5 a kap. i polislagen och i 4 kap. i lagen om militär underrättelseverksamhet (590/2019), med den skillnaden att i de nämnda lagarna är maximitiden för tillstånd som gäller en person kortare. Enligt den föreslagna regleringen ska det dessutom fattas ett ovan beskrivet motiverat beslut om inriktningen av metoden för inhämtande av information. Med anledning av de orsaker som angetts ovan ska förslaget inte anses problematiskt med tanke på skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Det föreslås att den begränsning i 5 kap. 25 § 2 mom. i polislagen som gäller egenskaperna hos en anordning som används för inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning ska slopas. Grundlagsutskottet har tidigare i sitt utlåtande om en regeringsproposition om ändring av polislagen ansett att den begränsning som nu föreslås bli slopad är en förutsättning för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 11/2005 rd, s. 9). Efter detta finns det dock ingen motsvarande begränsning i 5 a kap. 15 § i polislagen, som stiftades med grundlagsutskottets medverkan. Det centrala är att polisen med stöd av paragrafen även i fortsättningen får inhämta endast identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustningar med tekniska anordningar. Ändringen ska inte anses problematisk med tanke på skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

12.2.3 Förtäckt inhämtande av information och täckoperationer

Det föreslås att förtäckt inhämtande av information i enlighet med 5 kap. 15 § i polislagen ska möjliggöras också när det är fråga om att förhindra ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller när brottet är innehav av barnpornografisk bild. I övrigt motsvarar förslaget i fråga om täckoperationer den bestämmelse som redan nu finns i 5 kap. 28 § 3 mom. i polislagen. Till denna del kan uppmärksamhet fästas vid att normalt kan en täckoperation anses vara långvarigare och mer långtgående och i högre grad underminera målpersonens känsla av förtroende än vad som är fallet vid förtäckt inhämtande av information. Därför har det föreskrivits högre krav för användningen av täckoperationer än för förtäckt inhämtande av information. I fråga om verksamhet i ett datanät kan en täckoperation dock numera användas med lägre tröskel än förtäckt inhämtande av information.

En lägre tröskel för möjliggörande av förtäckt inhämtande av information kan motiveras framför allt med att det redan i sig är typiskt för interaktionen mellan människor i datanät att man inte alltid känner till den andra partens identitet, utan att denna kan uppträda till exempel under pseudonym. Dessutom kan verksamheten i ett datanät dokumenteras enklare och noggrannare än när det är fråga om annat förtäckt inhämtande av information, så i efterhand kan det på ett tillförlitligt sätt utredas hur det förtäckta inhämtandet av information har förlöpt. I en IT-miljö finns inte heller sådana säkerhetsrisker som för verksamhet som bedrivs i någon annan miljö. När man dessutom beaktar att genom förslaget kan antalet täckoperationer i datanätet minskas, som i större utsträckning ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna för den som är föremål för verksamheten, ska ändringen inte anses problematisk med tanke på skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna.

När det gäller täckoperationer som avses i 5 kap. 28 § i polislagen föreslås det för det första att det vid förhindrande av dråp, mord eller dråp under förmildrande omständigheter i fortsättningen inte längre ska finnas något ytterligare krav i fråga om användning av täckoperationer på att den brottsliga verksamheten ska vara planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller att den ska kunna antas fortsätta eller upprepas. Med tanke på granskningen av de grundläggande fri- och rättigheterna bör man i denna fråga beakta att dessa brott mot liv är synnerligen allvarliga och att det är av exceptionellt stor intresse att förhindra dem. Användningsområdet för täckoperationer begränsas dessutom förutom av proportionalitetsprincipen och principen om minsta olägenhet enligt 1 kap. 3 och 4 § i polislagen också av förutsättningarna enligt 5 kap. 2 § i lagen. Av särskild betydelse i detta avseende är sista meningen i 5 kap. 2 § 2 mom., enligt vilken det bland annat vid användningen av täckoperationer förutsätts att metoden är nödvändig för att ett brott ska kunna förhindras eller avslöjas. Med anledning av det som sagts ovan ska ändringen inte anses problematisk med tanke på skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Ett annat ändringsförslag som bör beaktas i denna granskning när det gäller täckoperationer är att det föreslås att bestämmelserna om brott som begås under täckoperationer i 5 kap. 29 och 30 § i polislagen formuleras i form av befogenhetsbestämmelser. I 29 § 1 mom. i kapitlet ska utgångspunkten fortfarande vara att en polisman som företar en täckoperation inte får begå brott eller ta initiativ till ett brott. Detta beskrivs också i paragrafens rubrik, där det föreslås att brottsförbud bibehålls. Enligt 2 mom. i den paragrafen ska en polisman som företar en täckoperation, trots vad som föreskrivs i 1 mom., dock få begå en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, eller en trafikförseelse, om gärningen är nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas. En motsvarande formulering i form av befogenhetsbestämmelser ska ingå i 30 § 1 mom. i det kapitlet.

Förslaget motiveras närmare ovan i beskrivningen av nuläget för paragraferna i fråga. Förslaget utvidgar inte området för de brott som är tillåtna för en polisman i en täckoperation. Ändringen är däremot framför allt principiell. Till denna del kan uppmärksamhet dock fästas vid att gällande 30 § 2 mom. har formulerats så att en polisman som företar en täckoperation får delta i ombesörjandet av en försändelse som är föremål för en kontrollerad leverans enligt 43 §, om deltagandet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med leveransen. Enligt förarbetena till lagen berättigar bestämmelsen ett sådant förfarande (RP 224/2010 rd, s. 123). På motsvarande sätt har det i förarbetena till lagen i fråga om 29 § konstaterats handla om att en polisman som företar en täckoperation under vissa förutsättningar dock får begå brott av förseelsekaraktär (RP 224/2010 rd, s. 184).

Med anledning av det som sagts ovan bör förslaget inte anses problematiskt med tanke på skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessutom kan man fästa avseende vid att det vid en täckoperation också kan vara fråga om att skydda polismannens liv eller hälsa. I detta avseende kan det anses vara något klarare att uppmärksamheten tydligt riktas redan till den situation och bedömning som föregår verksamheten. Med tanke på polismannens egen säkerhet kan det anses vara mer motiverat att det för verksamheten finns en tydlig befogenhet som man känner till och kan bedöma på förhand än att det i stället är fråga om en ursäktande grund som ska bedömas i efterhand.

12.2.4 Användning av överskottsinformation

Enligt 5 kap. 54 § 2 mom. i polislagen ska överskottsinformation få användas också vid utredning av givande av muta, givande av muta i näringsverksamhet, tagande av muta i näringsverksamhet, tagande av muta, brott mot tjänsthemlighet, missbruk av tjänsteställning och narkotikabrott. Maximistraflet för alla brott som föreslås bli fogade till förteckningen är fängelse i två år. I enlighet med vad som konstaterats ovan har riksdagens grundlagsutskott i fråga om brott som möjliggör användning av överskottsinformation ansett att det maximistraflet som är en förutsättning för användning av överskottsinformation måste vara högre än fängelse i två år. Det har dock enligt grundlagsutskottet inte funnits något hinder för att låta bestämmelsen omfatta även vissa enstaka brott för vilka maximistraflet är fängelse i två år men som dock i fråga om allvarlighetsgraden är jämförbara med andra brott som avses i momentet och som uppfyller kraven i dåvarande 10 § 3 mom. i grundlagen. Sådana brott är enligt utskottets mening särskilt sådana brott som numera nämns i momentet samt olagligt framkallande av samtycke till adoption enligt 25 kap. 3 b § i strafflagen, vilket lagutskottet dock inte har inkluderat i momentet (GrUU 32/2013 rd s. 7, LaUB 17/2013 rd s. 7).

Grundlagsutskottet har bedömt att det föreslagna kravet på ett maximistraflet på två års fängelse innebär att bestämmelsen skulle tillämpas på många sådana brott som inte kan anses äventyra samhällets eller individens säkerhet eller hemfrid enligt 10 § 3 mom. i grundlagen (GrUU

32/2013 rd, s. 6–7). Grundlagsutskottet har dock upprepade gånger ansett narkotikabrotten höra till sådana brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet (RP 309/1993 rd, s. 58, GrUU 2/1996 rd, s. 2, GrUU 32/2013 rd, s. 3, GrUU 33/2013 rd s. 3)

Med anledning av det som sagts ovan är det klart att narkotikabrott hör till sådana brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet. Det verkar dessutom klart att de korruptions- och tjänstebrott som föreslås bli fogade till bestämmelsen är sådana som det finns ett mycket stor samhälleligt intresse av att utreda. Brotten i fråga kan ha en synnerligen skadlig inverkan till exempel på förtroendet för det samhälleliga beslutsfattandet eller myndigheternas verksamhet. De brott som föreslås bli fogade till bestämmelsen kan därför anses vara sådana som till sin grovhetsgrad kan jämföras med de andra brott som för närvarande nämns i momentet och sådana att de äventyrar individens eller samhällets säkerhet. Med anledning av det som sagts ovan bör förslaget inte anses problematiskt med tanke på skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet avger ett utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av polislagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 1 kap. 1 § 3 mom., rubriken för 2 kap. 3 § samt 2 kap. 3 § 1 mom., 5 kap. 5 § 1 mom., 6 § 1 mom., 7 § 2 och 3 mom., 8 § 1 och 6 mom., 10 § 1, 5 och 6 mom., 17 § 3 mom., 23 § 2 mom., 25 § 2 mom., 28 § 2 mom., 29 § 2 mom., 30 § 1 mom., 45 § 3 mom., 50 §, 54 § 2 mom., 56 § och 58 § 1 mom. samt 5 a kap. 30 och 41 § och 47 § 6 mom., av dem 5 kap. 5 § 1 mom., 7 § 3 mom., 8 § 1 mom., 10 § 1 och 6 mom., 23 § 2 mom. och 58 § 1 mom. samt 5 a kap. 30 och 41 § och 47 § 6 mom. sådana de lyder i lag 581/2019, 5 kap. 7 § 2 mom., 10 § 5 mom., 28 § 2 mom., den finska språkdräkten i 30 § 1 mom. samt 50 §, 54 § 2 mom. och 56 § sådana de lyder i lag 1168/2013 samt 5 kap. 25 § 2 mom. sådant det lyder i lag 540/2020, samt

fogas till 5 kap. 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 581/2019, ett nytt 4 mom., till 5 kap. 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 581/2019, ett nytt 7 mom. och till 5 kap. 15 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 1269/2021, ett nytt 4 mom. som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Polisens uppgifter

I förundersökningslagen (805/2011) föreskrivs om förundersökning av brott, i tvångsmedelslagen (806/2011) om tvångsmedel i samband med förundersökning av brott och i polisförvaltningslagen (110/1992) om ordnandet av polisförvaltningens uppgifter.

2 kap.

Allmänna befogenheter

3 §

Gripande av efterlysta och andra personer

En polisman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska häktas eller tas i förvar. En polisman har rätt att gripa också andra personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar.

---

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Med *teleavlyssning* avses att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teleadress eller teleterminalutrustning och som förmedlas i ett i 3 § 43 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) avsett allmänt kommunikationsnät eller i ett därtill anslutet kommunikationsnät avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och av de förmedlingsuppgifter i anslutning till det som avses i 8 § i detta kapitel. Teleavlyssning får riktas endast mot meddelanden från eller meddelanden avsedda för en sådan person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott som avses 2 mom.

---

6 §

Inhämtande av information i stället för teleavlyssning

Om det är sannolikt att ett i 5 § avsett meddelande och förmedlingsuppgifterna i anslutning till det inte längre är tillgängliga genom teleavlyssning, kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd att inhämta informationen hos en kommunikationsförmedlare under de förutsättningar som anges i 5 §.

---

7 §

Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information

Tillstånd till teleavlyssning och till inhämtande av sådan information som avses i 6 § 2 mom. kan ges för högst en månad åt gången räknat från den dag då tillstånd ges.

I ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten eller, om personen inte är känd, den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleavlyssningen eller för inhämtandet av information i stället för teleavlyssning grundar sig på,

4) giltighetstiden med angivande av klockslag för tillståndet till teleavlyssning eller till inhämtande av information enligt 6 § 2 mom.,

5) den i 1 mom. avsedda polisman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning,

6) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning.

Beslut om de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot fattas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen,

utom i situationer där den person som avses i 3 mom. 2 punkten inte är känd. I beslutet ska valet av de teledresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot motiveras.

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Med *teleövervakning* avses att förmedlingsuppgifter som innehas av en kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inhämtas om ett meddelande som har sänts från eller tagits emot av en teledress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 5 § samt att uppgifter om en teledress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med *förmedlingsuppgifter* avses i denna lag sådana uppgifter om ett meddelande som kan förknippas med en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

Bestämmelser om utlämnande av information till myndigheter som tar emot nödmeddelanden finns i 321 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

10 §

Beslut om teleövervakning

Beslut om teleövervakning enligt 8 § 2 och 5 mom. samt 9 § 1 och 4–6 punkten och om teleövervakning i de fall som avses i 3 § ska fattas av domstol på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången räknat från den dag då tillståndet ges eller beslutet fattas. Tillståndet eller beslutet kan även gälla en bestämd tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet. Denna tidsperiod kan vara längre än en månad.

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten eller, om personen inte är känd, den teledress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakningen grundar sig på,
- 4) samtycke, om detta är en förutsättning för teleövervakningen,
- 5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 6) den polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen och som avses i 7 § 1 mom.,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

Beslut om de teledresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot fattas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, utom i situationer där den misstänkta personen inte är känd. I beslutet ska valet av de teledresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot motiveras.

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Polisen får rikta datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller om det är fråga om ett brott som avses i 17 kap. 19 § i strafflagen.

17 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

Polisen får i syfte att förhindra brott rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig utanför ett utrymme som används för stadigvarande boende. Polisen kan också beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig i en myndighetslokal och som berövat sin frihet på grund av brott. Avlyssningen kan riktas mot utrymmen eller andra platser där det kan antas att den person som inhämtandet av information gäller sannolikt befinner sig eller som det kan antas att personen sannolikt besöker. Polisen får rikta sådan teknisk avlyssning som endast riktas mot en teknisk anordning mot anordningen oberoende av på vilken plats den finns.

23 §

Teknisk observation av utrustning och dess förutsättningar

Teknisk observation av utrustning får inte riktas mot sådana förtroliga meddelanden som omfattas av de bestämmelser i detta kapitel som gäller teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation än observation av utrustning.

25 §

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

---

Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att inte den tekniska anordning som avses i 1 mom. på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnäts anordningar eller tjänster.

28 §

Täckoperationer och förutsättningar för sådana

För att förhindra brott får polisen rikta en täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 20 kap. 19 § i strafflagen. En förutsättning för en täckoperation i fråga om andra brott än dråp, mord och dråp under förmildrande omständigheter är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att

den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

---

29 §

Brottsförbud

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får en polisman som företar en täckoperation begå en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, eller en trafikförseelse, om gärningen är nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas.

30 §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Trots vad som föreskrivs i 29 § 1 mom. får en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffa lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transportera personer, föremål eller ämnen, sköta ekonomiska angelägenheter eller bistå den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, om det av synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

- 1) åtgärden genomförs också utan polismannens medverkan,
  - 2) polismannens verksamhet inte äventyrar eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller orsakar betydande fara för eller skada på egendom, och
  - 3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen.
-

45 §

Förfarandet i domstol

Om den person som avses i 7 § 3 mom. 2 punkten eller 10 § 6 mom. 2 punkten inte är känd och domstolen har beviljat tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning, får den pröva och avgöra ett ärende som gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teleadress eller teleterminalutrustning utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller förhindrande eller avslöjande av samma brott. Ärendet kan behandlas utan att tjänstemannen är närvarande också om användningen av metoden för inhämtande av information redan har avslutats.

---

50 §

Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation och teknisk observation av utrustning tillämpas 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen.

54 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får också användas, om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något av följande brott:

- 1) givande av muta,
  - 2) deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,
  - 3) misshandel, dödsvållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara eller utsättande,
  - 4) grovt hemfridsbrott,
  - 5) frihetsberövande, bortförande av barn, olaga hot eller olaga tvång,
  - 6) givande av muta i näringsverksamhet eller tagande av muta i näringsverksamhet,
  - 7) utpressning,
  - 8) förberedelse till allmänfarligt brott,
  - 9) tagande av muta, brott mot tjänsthemlighet eller missbruk av tjänsteställning, eller
  - 10) narkotikabrott.
-

56 §

Avbrytande av teleavlyssning, teleövervakning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning

Om det framgår att teleavlyssningen eller teleövervakningen riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den person som är föremål för tillståndet eller att den person som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska användningen av metoden för inhämtande av information till denna del avbrytas så snart som möjligt, och de upptagningar som har fåtts genom avlyssningen, de uppgifter som har fåtts genom teleövervakningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom användningen av sådana metoder för inhämtande av information genast utplånas.

Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen riktas mot ett förtroligt meddelande som omfattas av de bestämmelser i detta kapitel som gäller teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation än observation av utrustning, eller om det framgår att den person som åtgärden riktas mot inte använder den anordning som är föremål för observationen.

58 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har uppnåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. I en underrättelse om teleavlyssning eller teleövervakning som riktats mot en person ska de teleadresser och den teleterminalutrustning som varit föremål för åtgärden specificeras.

---

5 a kap.

Civil underrättelseinhämtning

30 §

Kopieringsförbud som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter

Handlingar och data som innehas av ett i 3 § 27 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsett teleföretag (*teleföretag*) eller en i 41 punkten i den paragrafen avsedd sammanslutningsabonnent och som innehåller uppgifter om meddelanden som avses i 5 kap. 5 § 1 mom. i denna lag eller innehåller förmedlingsuppgifter som avses i 5 kap. 8 § 1 mom. eller basstationsuppgifter som avses i 5 kap. 11 § 1 mom. får inte kopieras.

41 §

Förbud mot avlyssning och observation vid civil underrättelseinhämtning

Teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation och teknisk observation av utrustning får inte riktas mot sådan kommunikation som parterna i kommunikationen inte får vittna om eller som parterna har rätt att vägra vittna om med stöd av 17 kap. 13, 14, 16 eller 20 § eller 22 § 2 mom. i rättegångsbalken.

Om det under tiden för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation eller teknisk observation av utrustning eller vid något annat tillfälle framkommer att det är fråga om ett meddelande som det är förbjudet att avlyssna eller observera, ska åtgärden avbrytas och de upptagningar som fås genom åtgärden och anteckningarna om de uppgifter som fås genom den genast utplånas.

De förbud mot avlyssning och observation som avses i denna paragraf gäller dock inte sådana fall där en i 1 mom. avsedd person deltar i sådan verksamhet som är föremål för civil underrättelseinhämtning och som allvarligt hotar den nationella säkerheten och det även för den persons del har fattats beslut om teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation eller teknisk observation av utrustning.

47 §

Underrättelse om användning av en metod för underrättelseinhämtning

---

Den som vid civil underrättelseinhämtning varit föremål för inhämtande av information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor, platsspecifik underrättelseinhämtning, kopiering som riktar sig mot annat än ett meddelande och sådan kopiering av en försändelse som riktar sig mot annat än ett meddelande, om inte förundersökning har inletts i ärendet utifrån en anmälan enligt 44 §. Om förundersökning inleds, ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § 2–7 mom. i tvångsmedelslagen iakttas. När en fråga enligt 10 kap. 60 § 3 mom. i tvångsmedelslagen om att skjuta upp eller avstå från underrättelsen om användning av en metod för underrättelseinhämtning behandlas, ska yrkandet framställas av en polisman som hör till befälet vid skyddspolisens.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____
På hemliga metoder för inhämtande av information som är i kraft vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas bestämmelserna i denna lag. _____

Helsingfors den 17 november 2022

Statsminister

Sanna Marin

Inrikesminister Krista Mikkonen

Lag

om ändring av

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 1 kap. 1 § 3 mom., rubriken för 2 kap. 3 § samt 2 kap. 3 § 1 mom., 5 kap. 5 § 1 mom., 6 § 1 mom., 7 § 2 och 3 mom., 8 § 1 och 6 mom., 10 § 1, 5 och 6 mom., 17 § 3 mom., 23 § 2 mom., 25 § 2 mom., 28 § 2 mom., 29 § 2 mom., 30 § 1 mom., 45 § 3 mom., 50 §, 54 § 2 mom., 56 § och 58 § 1 mom. samt 5 a kap. 30 och 41 § och 47 § 6 mom., av dem 5 kap. 5 § 1 mom., 7 § 3 mom., 8 § 1 mom., 10 § 1 och 6 mom., 23 § 2 mom. och 58 § 1 mom. samt 5 a kap. 30 och 41 § och 47 § 6 mom. sådana de lyder i lag 581/2019, 5 kap. 7 § 2 mom., 10 § 5 mom., 28 § 2 mom., den finska språkdräkten i 30 § 1 mom. samt 50 §, 54 § 2 mom. och 56 § sådana de lyder i lag 1168/2013 samt 5 kap. 25 § 2 mom. sådant det lyder i lag 540/2020, samt

fogas till 5 kap. 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 581/2019, ett nytt 4 mom., till 5 kap. 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 581/2019, ett nytt 7 mom. och till 5 kap. 15 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1168/2013 och 1269/2021, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Polisens uppgifter

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Polisens uppgifter

I förundersökningslagen (805/2011) föreskrivs om förundersökning av brott *och* i tvångsmedelslagen (806/2011) om tvångsmedel i samband med förundersökning av brott.

2 kap.

Allmänna befogenheter

3 §

Gripande av efterlysta

I förundersökningslagen (805/2011) föreskrivs om förundersökning av brott, i tvångsmedelslagen (806/2011) om tvångsmedel i samband med förundersökning av brott *och i polisförvaltningslagen (110/1992) om ordnandet av polisförvaltningens uppgifter.*

2 kap.

Allmänna befogenheter

3 §

Gripande av efterlysta och andra personer

Gällande lydelse

En polisman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska häktas eller tas i förvar.

---

5 kap

Hemliga metoder för inhämtande av information

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Med *teleavlyssning* avses att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teleadress eller teleterminalutrustning genom ett i 3 § 43 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) avsett allmänt kommunikationsnät eller ett därtill anslutet kommunikationsnät avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och de identifieringsuppgifter i anslutning till det som avses i 8 § i detta kapitel. Teleavlyssning får riktas endast mot meddelanden från eller meddelanden avsedda för en sådan person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott som avses i 2 mom.

---

6 §

Inhämtande av information i stället för teleavlyssning

Om det är sannolikt att meddelanden som avses i 5 § och dess identifieringsuppgifter inte längre är tillgängliga genom teleavlyssning, kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd att inhämta informationen *hos ett teleföretag eller* en sammanslutningsabonent, under de förutsättningar som anges i 5 §.

Föreslagen lydelse

En polisman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska häktas eller tas i förvar. *En polisman har rätt att gripa också andra personer som en domstol har bestämt att ska hämtas till domstolen, häktas eller tas i förvar.*

---

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Med *teleavlyssning* avses att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teleadress eller teleterminalutrustning *och som förmedlas* i ett i 3 § 43 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) avsett allmänt kommunikationsnät eller *i* ett därtill anslutet kommunikationsnät avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och *av de förmedlingsuppgifter* i anslutning till det som avses i 8 § i detta kapitel. Teleavlyssning får riktas endast mot meddelanden från eller meddelanden avsedda för en sådan person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott som avses 2 mom.

---

6 §

Inhämtande av information i stället för teleavlyssning

Om det är sannolikt att ett i 5 § avsett meddelande och *förmedlingsuppgifterna i anslutning till det* inte längre är tillgängliga genom teleavlyssning, kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd att inhämta informationen *hos en kommunikationsförmedlare* under de förutsättningar som anges i 5 §.

Gällande lydelse

7 §

*Beslut om teleavlyssning och motsvarande
inhämtande av information*

Tillstånd till teleavlyssning och till inhämtande av sådan information som avses i 6 § 2 mom. kan ges för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleavlyssningen eller för inhämtandet av information i stället för teleavlyssning grundar sig på,

4) giltighetstiden med angivande av klockslag för tillståndet till teleavlyssning eller inhämtande av information enligt 6 § 2 mom.,

5) *den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,*

6) *den i 1 mom. avsedda polisman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning,*

7) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning.

(ny)

Föreslagen lydelse

7 §

*Beslut om teleavlyssning och motsvarande
inhämtande av information*

Tillstånd till teleavlyssning och till inhämtande av sådan information som avses i 6 § 2 mom. kan ges för högst en månad åt gången *räknat från den dag då tillstånd ges.*

I ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten *eller, om personen inte är känd, den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,*

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleavlyssningen eller för inhämtandet av information i stället för teleavlyssning grundar sig på,

4) giltighetstiden med angivande av klockslag för tillståndet till teleavlyssning eller *till* inhämtande av information enligt 6 § 2 mom.,

5) *den i 1 mom. avsedda polisman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning,*

6) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning.

Beslut om de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot fattas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, utom i situationer där den person som avses i 3 mom. 2 punkten inte är känd. I beslutet ska valet av de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot motiveras.

Gällande lydelse

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Med *teleövervakning* avses att identifieringsuppgifter inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 5 § eller som har mottagits till en sådan adress eller utrustning samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med *identifieringsuppgifter* avses sådana uppgifter om ett meddelande som kan förknippas med en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

I 35 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation föreskrivs om utlämnande av uppgifter till myndigheter som tar emot nödmeddelanden.

10 §

Beslut om teleövervakning

Beslut om teleövervakning enligt 8 § 2 och 5 mom. samt 9 § 1, 4 och 5 punkten och om teleövervakning i de fall som avses i 3 § ska fattas av domstol på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången, och kan även gälla en bestämd tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet. Tidsperioden kan vara längre än en månad.

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

Föreslagen lydelse

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Med *teleövervakning* avses att *förmedlingsuppgifter som innehas av en kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inhämtas om ett meddelande som har sänts från eller tagits emot av en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 5 § samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med **förmedlingsuppgifter** avses i denna lag sådana uppgifter om ett meddelande som kan förknippas med en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.*

Bestämmelser om utlämnande av information till myndigheter som tar emot nödmeddelanden finns i 321 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

10 §

Beslut om teleövervakning

Beslut om teleövervakning enligt 8 § 2 och 5 mom. samt 9 § 1 och 4–6 punkten och om teleövervakning i de fall som avses i 3 § ska fattas av domstol på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången *räknat från den dag då tillståndet ges eller beslutet fattas*. Tillståndet eller beslutet kan även gälla en bestämd tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet. *Denna* tidsperiod kan vara längre än en månad.

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

Gällande lydelse

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakning grundar sig på,

4) samtycke, om detta är ett villkor för teleövervakningen,

5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

6) *den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,*

7) den polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen och som avses i 7 § 1 mom.,

8) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

(ny)

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

(ny)

Föreslagen lydelse

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten *eller, om personen inte är känd, den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,*

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakningen grundar sig på,

4) samtycke, om detta är en förutsättning för teleövervakningen,

5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

6) den polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen och som avses i 7 § 1 mom.,

7) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

Beslut om de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot fattas av en anhållningsberättigad polisman eller en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen, utom i situationer där den misstänkta personen inte är känd. I beslutet ska valet av de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot motiveras.

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Polisen får rikta datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller om det är fråga om ett brott som avses i 17 kap. 19 § i strafflagen.

Gällande lydelse

17 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

Polisen får i syfte att förhindra brott rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig utanför ett utrymme som används för stadigvarande boende. Polisen kan också beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig i en myndighetslokal och som berövats sin frihet på grund av brott. Avlyssningen kan riktas mot utrymmen eller platser där det kan antas att den person som inhämtandet av information gäller sannolikt befinner sig eller som denne besöker.

23 §

Teknisk observation av utrustning och dess förutsättningar

Genom teknisk observation av utrustning får information om innehållet i ett meddelande som förmedlas eller om identifieringsuppgifter som avses i 8 § inte inhämtas.

25 §

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

För inhämtande av de uppgifter som avses i 1 mom. får polisen bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att de tekniska anordningarna uppfyller kraven enligt detta mo-

Föreslagen lydelse

17 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

Polisen får i syfte att förhindra brott rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig utanför ett utrymme som används för stadigvarande boende. Polisen kan också beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig i en myndighetslokal och som berövats sin frihet på grund av brott. Avlyssningen kan riktas mot utrymmen eller andra platser där det kan antas att den person som inhämtandet av information gäller sannolikt befinner sig eller som *det kan antas att personen sannolikt besöker*. Polisen får rikta sådan teknisk avlyssning som endast riktas mot en teknisk anordning mot anordningen oberoende av på vilken plats den finns.

23 §

Teknisk observation av utrustning och dess förutsättningar

Teknisk observation av utrustning får inte riktas mot sådana förtroliga meddelanden som omfattas av de bestämmelser i detta kapitel som gäller teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation än observation av utrustning.

25 §

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att inte den tekniska anordning som avses i 1 mom. på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnäts anordningar eller tjänster.

Gällande lydelse

ment och att de inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnäts anordningar eller tjänster.

28 §

Täckoperationer och förutsättningar för sådana

För att förhindra brott får polisen rikta en täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

29 §

Brottsförbud

Om en polisman som företar en täckoperation begår *en trafikförseelse*, en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, *går polismannen fri från straffansvar*, om gärningen har varit nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas.

Föreslagen lydelse

28 §

Täckoperationer och förutsättningar för sådana

För att förhindra brott får polisen rikta en täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 20 kap. 19 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning *för en täckoperation i fråga om andra brott än dråp, mord och dråp under förmildrande omständigheter* är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

29 §

Brottsförbud

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får en polisman som företar en täckoperation begå en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott, för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, *eller en trafikförseelse*, om gärningen *är* nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas.

Gällande lydelse

30 §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Om en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffar lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transporterar personer, föremål eller ämnen, sköter ekonomiska angelägenheter eller bistår den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, *går denne fri från straffansvar*, om det på synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

- 1) åtgärden genomförs också utan polisman-
nens medverkan,
- 2) polismannens verksamhet inte äventyrar
eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller
orsakar betydande fara för eller skada på egen-
dom, och
- 3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna
att uppnå syftet med täckoperationen.

45 §

Förfarandet i domstol

Om domstolen har beviljat tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning, får den pröva och avgöra ett ärende som gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teleadress eller teleterminalutrustning utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller förhinderande eller avslöjande av samma brott. Ärendet kan behandlas utan att tjänstemannen är närvarande också om användningen av metoden för inhämtande av information redan har avslutats.

Föreslagen lydelse

30 §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Trots vad som föreskrivs i 29 § 1 mom. får en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffa lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transportera personer, föremål eller ämnen, sköta ekonomiska angelägenheter eller *bistå* den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, om det av synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

- 1) åtgärden genomförs också utan polisman-
nens medverkan,
- 2) polismannens verksamhet inte äventyrar
eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller
orsakar betydande fara för eller skada på egen-
dom, och
- 3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna
att uppnå syftet med täckoperationen.

45 §

Förfarandet i domstol

Om den person som avses i 7 § 3 mom. 2 punkten eller 10 § 6 mom. 2 punkten inte är känd och domstolen har beviljat tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning, får den pröva och avgöra ett ärende som gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teleadress eller teleterminalutrustning utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller förhinderande eller avslöjande av samma brott. Ärendet kan behandlas utan att tjänstemannen är närvarande också om användningen av metoden för inhämtande av information redan har avslutats.

Gällande lydelse

50 §

Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation gäller i tillämpliga delar 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen.

54 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får också användas, om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något av följande brott:

- 1) deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,
- 2) misshandel, dödsvållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara eller utsättande,
- 3) grovt hemfridsbrott,
- 4) frihetsberövande, bortförande av barn, olaga hot och olaga tvång,
- 5) utpressning *eller*
- 6) förberedelse till allmänfarligt brott.

56 §

Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning

Om det framgår att teleavlyssningen riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den som är föremål för

Föreslagen lydelse

50 §

Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation *och teknisk observation av utrustning tillämpas* 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen.

54 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får också användas, om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något av följande brott:

- 1) *givande av muta,*
- 2) deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,
- 3) misshandel, dödsvållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara eller utsättande,
- 4) grovt hemfridsbrott,
- 5) frihetsberövande, bortförande av barn, olaga hot eller olaga tvång,
- 6) *givande av muta i näringsverksamhet eller tagande av muta i näringsverksamhet,*
- 7) utpressning,
- 8) förberedelse till allmänfarligt brott,
- 9) *tagande av muta, brott mot tjänsthemlighet eller missbruk av tjänsteställning, eller*
- 10) *narkotikabrott.*

56 §

*Avbrytande av teleavlyssning, **teleövervakning**, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning*

Om det framgår att teleavlyssningen *eller teleövervakningen* riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den *person* som är föremål för tillståndet eller

Gällande lydelse

tillståndet eller att den person som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska avlyssningen avbrytas så snart som möjligt och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas. Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen gäller ett meddelandes innehåll eller identifieringsuppgifter som avses i 8 § eller att den person som avses i 23 § 3 mom. inte använder den anordning som är föremål för observationen.

58 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört.

5 a kap.

Civil underrättelseinhämtning

30 §

Föreslagen lydelse

att den person som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska *användningen av metoden för inhämtande av information till denna del* avbrytas så snart som möjligt, och de upptagningar som har fåtts genom avlyssningen, *de uppgifter som har fåtts genom teleövervakningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom användningen av sådana metoder för inhämtande av information* genast utplånas.

Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen *riktas mot ett förtroligt meddelande som omfattas av de bestämmelser i detta kapitel som gäller teleavlyssning, teleövervakning och annan teknisk observation* än observation av utrustning eller om det framgår att den person som *åtgärden riktas mot* inte använder den anordning som är föremål för observationen.

58 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har uppnåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. *I en underrättelse om teleavlyssning eller teleövervakning som riktats mot en person ska de teleadresser och den teleterminalutrustning som varit föremål för åtgärden specificeras.*

5 a kap.

Civil underrättelseinhämtning

30 §

Gällande lydelse

Kopieringsförbud som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter

Handlingar och data som innehas av ett i 3 § 27 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsett teleföretag (*teleföretag*) eller en i 41 punkten i den paragrafen avsedd sammanslutningsabonnent och som innehåller uppgifter om meddelanden som avses i 5 kap. 5 § 1 mom. i denna lag eller innehåller identifieringsuppgifter som avses i 5 kap. 8 § 1 mom. eller basstationsuppgifter som avses i 5 kap. 11 § 1 mom. får inte kopieras.

41 §

Förbud mot avlyssning och observation vid civil underrättelseinhämtning

Teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation får inte riktas mot sådan kommunikation som parterna i kommunikationen inte får vittna om eller som parterna har rätt att vägra vittna om med stöd av 17 kap. 13, 14, 16 eller 20 § eller 22 § 2 mom. i rättegångsbalken.

Om det under tiden för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning eller optisk observation eller vid något annat tillfälle framkommer att det är fråga om ett meddelande som det är förbjudet att avlyssna eller observera, ska åtgärden avbrytas och de upptagningar som fåtts genom åtgärden och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas.

De förbud mot avlyssning och observation som avses i denna paragraf gäller dock inte sådana fall där en i 1 mom. avsedd person deltar i sådan verksamhet som är föremål för civil underrättelseinhämtning där verksamheten allvarligt hotar den nationella säkerheten och det även för hans eller hennes del har fattats

Föreslagen lydelse

Kopieringsförbud som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter

Handlingar och data som innehas av ett i 3 § 27 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsett teleföretag (*teleföretag*) eller en i 41 punkten i den paragrafen avsedd sammanslutningsabonnent och som innehåller uppgifter om meddelanden som avses i 5 kap. 5 § 1 mom. i denna lag eller innehåller *förmedlings*uppgifter som avses i 5 kap. 8 § 1 mom. eller basstationsuppgifter som avses i 5 kap. 11 § 1 mom. får inte kopieras.

41 §

Förbud mot avlyssning och observation vid civil underrättelseinhämtning

Teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation *och teknisk observation av utrustning* får inte riktas mot sådan kommunikation som parterna i kommunikationen inte får vittna om eller som parterna har rätt att vägra vittna om med stöd av 17 kap. 13, 14, 16 eller 20 § eller 22 § 2 mom. i rättegångsbalken.

Om det under tiden för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning, optisk observation *eller teknisk observation av utrustning* eller vid något annat tillfälle framkommer att det är fråga om ett meddelande som det är förbjudet att avlyssna eller observera, ska åtgärden avbrytas och de upptagningar som fåtts genom åtgärden och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas.

De förbud mot avlyssning och observation som avses i denna paragraf gäller dock inte sådana fall där en i 1 mom. avsedd person deltar i sådan verksamhet som är föremål för civil underrättelseinhämtning *och som* allvarligt hotar den nationella säkerheten och det även för *den personens del* har fattats beslut om teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning,

Gällande lydelse

beslut om teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning eller optisk observation.

47 §

Underrättelse om användning av en metod för underrättelseinhämtning

---

Den som vid civil underrättelseinhämtning varit föremål för inhämtande av information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor, platsspecifik underrättelseinhämtning, kopiering som riktar sig mot annat än ett meddelande och sådan kopiering av en försändelse som riktar sig mot annat än ett meddelande, om inte förundersökning har inletts i ärendet utifrån en anmälan enligt 44 §. Om förundersökning inleds ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § 2–7 mom. i tvångsmedelslagen iakttas.

Föreslagen lydelse

optisk observation eller *teknisk observation av utrustning*.

47 §

Underrättelse om användning av en metod för underrättelseinhämtning

---

Den som vid civil underrättelseinhämtning varit föremål för inhämtande av information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor, platsspecifik underrättelseinhämtning, kopiering som riktar sig mot annat än ett meddelande och sådan kopiering av en försändelse som riktar sig mot annat än ett meddelande, om inte förundersökning har inletts i ärendet utifrån en anmälan enligt 44 §. Om förundersökning inleds ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § 2–7 mom. i tvångsmedelslagen iakttas.

När en fråga enligt 10 kap. 60 § 3 mom. i tvångsmedelslagen om att skjuta upp eller avstå från underrättelsen om användning av en metod för underrättelseinhämtning behandlas, ska yrkandet framställas av en polisman som hör till befälet vid skyddspolisen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På hemliga metoder för inhämtande av information som är i kraft vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas bestämmelserna i denna lag.
